

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio IV. De Concensu, qui est causa efficiens vinculi matrimonialis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

Q U Æ S T I O IV.

De consensu, qui est causa efficiens vinculi matrimonialis.

PLura diximus art. 1. quæstionis primæ de interno consensu requisito ad validitatem matrimonii: Quæ vero spectant ad consensum internum fictum, colligi plurimum possunt ex iis, quæ diximus ibidem art. 2. cum de promissione ficta matrimonii. Similiter quæ spectant ad consensum externum, seu ad signa externa, quibus exprimi debet internus consensus, qui est causa efficiens vinculi maritalis, colligi plurimum etiam possunt ex iis, quæ diximus art. 4. cum de signis, quibus contrahuntur Sponsalia: Plura etiam spectantia ad consensum coactum colligi possunt ex iis, quæ diximus quæst. 2. art. 8. cum de metu dissolvente Sponsalia. Hic addenda, quæ ulterius inquiri debent. Et primo quidem de consensu Matrimoniali simulato. Secundo de externo. Tertio de coacto. Quarto de clandestino simpliciter, quod scilicet fit sine Parocho, & testibus. Quinto de clandestino secundum quid, videlicet quod fit sine præviis proclamationibus; ac demum de consensu conditionato.

ARTICULUS I.

De Consensu matrimoniali simulato.

- I. *Qui fide matrimonium contrahit, secundum se peccat, tum contra virtutem Religionis sacrilege, tum contra iustitiam: teneturque deposita simulatione contractum ratificare.*
- II. *Aliquando tamen potest alius viis damnum compensari.*
- III. *Si quis post fictum matrimonium cum Berta, vere cum alia contrahat, & censuris adigatur, ut Berta adhareat, pati potius debet excommunicationem, quam ad illam accedere.*
- IV. *Urgente metu gravi potest quidem simulari contractus matrimonialis, quin per hoc simuletur Sacramentum matrimonii.*
- V. *At simulari non potest, si detur impedimentum dirimens iure natura.*

I. **C**UM requiratur consensus verus signo externo expressus, & liber a coactione, tam ad contractum matrimonii, quam ad contractum sponsalium, ideo omiſſis iis, quæ ad huiusmodi consensum pertinent, & communia sunt utrique contractui (quæ abunde explicavimus in locis citatis agentes de sponsalibus) quarimus hic, quæ speciatim ad consensum matrimoniale spectant, agendo prius de consensu simulato.

Quæritur itaque primo; Ad quid teneatur, qui simulato animo, & non vero consensu contraxit matrimonium? Respondeo, certum esse, quod sine vero consensu contractus matrimonialis, atque adeo Sacramentum sit irritum; & consequenter qui simulato animo sine iusta causa contraxit, peccavit mortaliter, tum peccato sacrilegii contra reverentiam Sacramento debitam, tum etiam peccato iniustitiæ ob injuriam, quam alteri bona fide contrahenti intulit: Unde tenetur ad

com-

compensandum damnum, quod alteri provenit. Hæc tamen compensatio plerumque alia via secundum æqualitatem fieri non potest, quam ut deposita simulatione, vero apud animum elicitio consensu ratificet ille priorem contractum: Etenim quilibet contractus (sicut etiam professio religiosa) si sint irrita ob defectum interni consensus, ratificantur per hoc solum, quod ponatur internus consensus, dummodo alter contrahens actu, vel virtute consensum retineat, ut docet Sanch. lib. 2. disp. 32.

II. Aliquando tamen, ut notant Vasq.; Henr.; Silvest. apud Laym. cap. 6., deceptor non obligatur ad ratificandum priorem contractum, seu ad matrimonium revalidandum, sed alia via potest damnum refarcire, in his præsertim casibus; Primo, si decepta falso iactavit se esse virginem; tunc enim deceptio unius cum deceptio alterius compensatur; Secundo, si ex tali matrimonio graves rixæ, scandala, & infelices exitus timeantur; Tertio, si decepta, cognita deceptio, aliam damni compensationem sponte recipiat; Quarto, si deceptor aliud postea matrimonium cum altera vero consensu contraxit; Quinto, si deceptor sit longe superioris conditionis, quam decepta, etiam si spe matrimonii copulam extorserit, ut ostendimus quæst. 1. art. 1. cum Sanch. contra Laym.; quia iustitia obligat tantum ad ponendum æquale; in casu autem nostro copula præstita sub spe matrimonii a scæmina longe inferioris conditionis non habet æqualitatem cum matrimonio; ergo deceptor non tenetur ad matrimonium, sed potest damnum alia via compensare.

III. Difficultas est; Quid facere debeat, qui simulato animo prius contraxit cum Berta, & deinde vero consensu contraxit secundum matrimonium cum Teresa, si ab Ecclesia sub

cenuris ad prius matrimonium compellatur? Etenim Ecclesia fictionem alleganti, etiam cum juramento, fidem facile præbere non debet, nisi deceptor det clarissima indicia deceptionis ex cap. *Per tuas de probationibus*; ubi dicitur: neque juranti credendum esse adversus ea, quæ ante asseveraverat.

Respondeo, quod si nulla ratione effugere potest, quominus relicta Teresa vera uxore, ad Bertam uxorem putativam adhæreat, potest quidem cum hac aliquando cohabitare, ut Ecclesiæ præcepto satisfaciatur; at cum ea copulam habere nullatenus potest; committeret enim adulterium, ad quod procul dubio obligari non potest: Unde potius deberet humiliter sustinere excommunicationem secundum forum externum, quam in copulam consentire, aut exponere se periculo proximo labendi in illam.

IV. Quæritur secundo; An liceat iusta de causa, puta ex metu gravi, simulare consensum in contractu matrimoniali, postquam damnata est ab Innoc. XI. prop. 29. dicens. *Urgens metus gravis est causa iusta Sacramentorum administrationem simulandi.*

Respondeo, juxta doctrinam Pal., Con. disp. 28. dub. 3., Perez, Lumbier, & aliorum contra Joan. Sanc. in selectis quæst. disp. 35. (ut fuscè in expositione dictæ thesè explicavimus) id licere. Ratio est, quia cum Christus Dominus elevaverit ad rationem Sacramenti contractum matrimoniale non immutando leges contractus, sequitur, quod sicuti juxta leges contractuum possit in aliis contractibus simulari consensus, urgente metu gravi, possit pariter, urgente metu gravi simulari consensus in contractu matrimoniali. Neque enim hoc esset simulare administrationem Sacramenti; Quod damnatur ab Innoc. XI. Nam simulare administrationem Sacramenti,

ti, est ponere materiam, & formam Sacramenti sine intentione administrandi illud; ut si serio ponatur ablutio, & proferatur forma baptismi sine intentione baptizandi; At in casu nostro si ponitur consensus fictus, eo ipso non ponitur materia, & forma Sacramenti matrimonii; & consequenter non simulatur administratio Sacramenti, sed solum materia, & forma, nempe verus contractus simulatur. Præterea qui administrat, verbi gratia, baptismum, certe in persona Dei baptizat; unde si fingat, sacrilegium committit contra reverentiam Deo, & Sacramentis debitam: Contra vero; Minister matrimonii non sustinet immediate personam Christi dispensantis sua merita, sed sustinet personam privatam celebrantem contractum, cui per accidens conjuncta est a Christo participatio Sacramenti; unde si metu urgente simulatur contractus, non fingit, se sacrilege dispensare merita Christi, sed solum simulatur verum contractum, quo non posito, materia, & forma Sacramenti non ponitur.

V. Addo tamen cum Perez, & Hurt. disp. 12. distic. 4., quod ratione metus gravis non liceat simulare contractum matrimoniale, quando inter contrahentes intercedit impedimentum jure naturæ dirimens, ut est impotentia perpetua, consanguinitas in primo gradu, &c. Ratio est, quia non licet simulare, quod est intrinsece malum; Exempli gratia, non licet ratione metus simulare adorationem idoli, aut juramentum de malo patrandi: Quod si impedimentum inter contrahentes sit solum impediens, ut est votum simplex castitatis, sponsalia præcedentia, &c. licitum est per metum gravem simulare contractum matrimoniale; nam non est intrinsece malum in tali casu id, quod simulatur; cum nec sponsalia obligent ad

non contrahendum cum alia, metu gravi interveniente; nec votum illud obliget ad castitatem, interveniente eodem metu; quia nemo intentionem habet obligandi se ad voti observationem cum periculo mortis, aut gravis damni. Denique si impedimentum sit dirimens jure Ecclesiastico, adhuc poterit ex gravi causa simulari contractus, ut docent Pal., & Sanch., quia Ecclesia non obligat ad non contrahendum cum tanto incommodo. Hac autem satis superque sint dicta de consensu simulato.

ARTICULUS II.

De Signis externis expressivis consensuum matrimonialis.

- I. *Quamvis Matrimonium sit Sacramentum, adhuc sine verbis celebrari potest, ut quilibet alius contractus.*
- II. *Quanam soleant esse signa externa certa experimentia consensum internum?*
- III. *Etiam taciturnitas potest aliquando esse certum signum interni consensus.*
- IV. *Parentes neque possunt cogere filios ad matrimonium, neque illud sunt iusta causa impedire.*
- V. *Filii quamvis non teneantur hac in re sequi consilium Parentum, teneantur tamen ob reverentiam debitam illud petere.*
- VI. *Ut Procurator valide matrimonium contrahat pro Principali, quatuor requiruntur.*
- VII. *Si Principalis tempore contractus dormiat, adhuc fructuose Sacramentum recipit, si sit in gratia.*
- VIII. *Si Principalis tempore contractus per Procuratorem sit ebrius, adhuc valide contrahit. Imo juxta communioem, etiam si tunc sit amens.*
- IX. *Quid si Principalis det filium mar-*
da-

datum, & tempore contractus habeat verum consensum?

X. Si detur mandatum, ut promissis proclamationibus Procurator contrahat, adhuc universim valide contrahitur iis non promissis. Sicut valide confertur absolutio a censuris, parte non satisfacta; quamvis facultas absolvendi detur sub ea conditione.

I. Quæritur primo; An ad valorem matrimonii necessaria sint verba expressiva interni consensus, saltem inter baptizatos, inter quos contractus matrimonialis est Sacramentum, quod constet rebus, & verbis?

Respondeo negative cum communi contra quosdam Jurisperitos apud Perez. Ratio est, quia etiam muti, & surdi possunt valide contrahere matrimonium, ex cap. cum apud 23. De Sponsalibus, & Matrimonii: Ergo universim non sunt necessaria verba, sed satis sunt omnia alia signa exteriora expressiva interni consensus; non secus ac in reliquis contractibus: Et ideo Eugenius IV. in Florentino expresse dixit, quod consensus per verba regulariter expressus faciat matrimonium: ergo verba non requiruntur necessario; aliter non dixisset, consensus, Regulariter, exprimi per verba. Quinimmo neque verba necessario requiruntur in valentibus loqui. Nam neque id statuit Christus Dominus, quippe qui ad rationem Sacramenti elevavit contractum legitimum; Contractus autem legitimus non requirit necessario verba: Neque id statuit Ecclesia, quamvis statuere potuisset, sicut de facto statuit matrimonium clandestinum esse irritum: Consent tamen Sanch. disp. 31., Marat., Con. Filliuc., quod sit veniale non exprimere verbis consensum internum sine iusta causa: Et Ledesm. cum Rodri-

quez apud Dian. part. 3. tract. 4. resol. 248. putant esse mortale. Equidem vero censeo cum Hurt., Pont., Perez disp. 15. sect. 1., nullum esse peccatum, si sufficienter aliis signis consensus internus exprimatur; cum nullum extet præceptum de verbis proferendis.

Neque dicas cum Marat., non licere in administratione Sacramentorum recedere ab usu communi, etiam in iis, de quibus non adest speciale præceptum. Nam Sacramentum Matrimonii sequitur leges contractus: ergo cum contractus licite fiat sine verbis, etiam si juxta communem usum verbis celebretur; ita Sacramentum matrimonii licite administratur sine verbis, quamvis juxta communem usum soleat verbis administrari.

II. Quæritur secundo; An subarrhatio, & traductio Sponsæ, vel porrectio manuum sint signa certa exprimentia consensum internum matrimonialem?

Respondeo cum Sanch. lib. 1. disp. 22., Rebel., Pont., & aliis, quodlibet ex iis signis, & quodcumque aliud posse esse certum signum consensus matrimonialis (non secus ac verba) si ex Regionis consuetudine introductum sit ad talem consensum significandum. Cæterum secundum se subarrhatio, seu annuli donatio, vel receptio non est signum sufficiens; quia potest fieri propter alias causas, puta inter concubinarios ob turpem amorem. Neque est signum sufficiens traductio etiam solemniter Sponsæ in donum Sponsi, quia nullo jure cautum est, ut Sponsalia transeant in matrimonium per traductionem, vel aliter, quam per copulam; idque ante Trident.: ergo nisi ex loci consuetudine traductio Sponsæ sit signum nuptiarum, non est satis ad matrimonium, etiam si coram Parocho, & testibus fiat: Contra vero porrectio manuum; Si enim

viro exprimententi consensum matrimonii, fœmina manum porrigat, signum est matrimonii certum; quia qui tacet, consentire videtur, cum agitur de obligatione contrahendi, & concurrit actus publicus; præsertim in fœminis, quæ præ verecundia aliquando non loquuntur. Quare idem dicas cum Pontio, si vir fœminæ manum apprehendens dicat: Tecum contraho matrimonium, & fœmina manum non retrahat.

III. Quæritur tertio; An taciturnitas sit sufficiens signum consensus matrimonialis in iis casibus, in quibus est sufficiens signum consensus interni constituentis Sponsalia, videlicet quando parentes contrahunt pro filiis præsentibus, & tacentibus, vel quando Tutores pro pupillis, & in aliis casibus, quos retulimus cum de Sponsal. quæst. 1. art. 4?

Respondeo affirmative cum communi apud Sanch. lib. 1. disp. 23. Ratio tamen non est, quia quæ de Sponsalibus dicuntur, extendi debent ad matrimonium; Nam cum strictior sit obligatio matrimonii, quam Sponsalium; multo plura requiruntur ad illud constituendum, quam ista; hæc enim multis de causis possunt dissolvi, ubi matrimonium est indissolubile. Ratio itaque conclusionis est, quia talis taciturnitas fundatur in quadam rationabili præsumptione consensus tacentis: Præsumitur enim, quod filius consentiat in id, quod a Parentibus, a quibus maxime diligitur, ejus gratia fit, atque adeo tam in contractu Sponsalium, quam in matrimoniali sufficiens signum consensus est taciturnitas.

Adde, quod ex regula juris in 6. *Qui tacet, consentire videtur*; quæ vera est, quando, qui tacet, tenetur non tacere, si non consentiat; filii autem si nolint consentire in matrimonium, quod pro iis præsentibus contrahunt

Parentes, tenentur reclamare, cum facile possint; aliter præsumitur, quod consentiant, ut loc. cit. de Sponsal. ostendimus.

Notandum tamen hic primo, ad valorem matrimonii filiorum nullo pacto requiri consensum Parentum, sed sufficere proprium. Ita Trident. sess. 24.

IV. Notandum secundo cum communi apud Perez disp. 17. sect. 17., non posse parentes cogere filios ad matrimonium; libere enim debent filii eligere statum vitæ; Unde etiam fit, quod peccent Parentes, si impediant matrimonium filiorum, cum sui juris sint circa status electionem. Nec Pater potest absque justa causa exheredare filiam, si contra ejus voluntatem nupsit; Nec potest Confessarius absolvere Patrem in articulo mortis, nisi revocet testamentum, ubi filiam injuste exheredavit, ut notat Dian. de immunitate Ecclesiæ tract. 2. resol. 74. In Trident. autem sess. 24. cap. 9. excommunicantur ipso facto omnes Domini temporales, & magistratus, qui quovis modo directe, vel indirecte subditos suos, vel quoscumque alios, cogunt, quominus libere matrimonia contrahant.

Notandum tertio ex Sanch. lib. 4. disp. 23., Vasq., Con., Hurt. disp. 7. difficult. 10., filios non teneri contrahere matrimonium, quod Parentes promiserunt, vel iis præcipiunt; dummodo Parentibus grave aliquid incommodum non sequatur, & filius aequè bene nubat, ac si nuberet cum ea, quam Parentes offerunt. Ratio est, quia filii non solum debent esse liberi circa status electionem secundum substantiam; sed etiam secundum circumstantias quodammodo ad substantiam pertinentes; ut est circumstantia Personæ, cui nubatur: durissimum enim est nubere cum ea, quæ non amatur, adeo ut aliquando præligatur non

non nubere, quam nubere cum illa.

V. Notandum ultimo, filios non solum valide, sed etiam licite posse inire matrimonium, invitis parentibus, quando ex matrimonio non sequitur illis grave incommodum. Ita Sanch. loc. cit., Con., Hurt., contra Rebel, Sot., Navar. apud Perez disp. 17. sect. 18. Hoc evincitur, tum ex libertate requisita ad matrimonium; unde nemo in hoc ab alio dependere debet; tum etiam quia cum possit Prælatas per censuras coercere Patrem, qui impedit matrimonium filiorum, signum est, quod filius non peccet nubendo, invitis parentibus; Aliter Prælatas patrocinarctur malitia filiorum. Peccant tamen filii, si matrimonium ineant, parentibus inconsultis; cum hoc importet gravem defectum reverentiæ, necnon contemptum, & diffidentiam ipsorum; quod valde ægre ferunt Parentes: Quare licet non teneantur sequi consilium Parentum, tenentur tamen ob reverentiam debitam illos consulere, per se loquendo, nisi timeant matrimonium injuste ab iis impediendum, aut alia adsit rationabilis causa illud occultandi.

VI. Queritur quarto; Quomodo consensus internus per Procuratorem, aut per literas, vel internuncium exprimi possit?

Respondeo cum communi, eodem modo in contractu matrimoniali, ac in aliis contractibus consensum internum exprimi posse; ita scilicet, ut Procurator exprimat nomine Principalis se contrahere.

Notandum tamen primo ex *Cap. fin. de Procurat. in 6.*, ut valide per Procuratorem matrimonium contrahatur, quatuor requiri, Primo, ut habeat ad id speciale mandatum, nam res tam gravis, a qua totius vitæ status pendet, exigit, ut specialiter exprimatur; Secundo, ut non excedat fines mandati ex leg. *Diligenter ff.*

Pars VII.

Mandati: Verbi gratia, si mandatum sit Procuratori, ut contrahat cum tanta dote, invalide contrahit cum dote minori; Tertio, ut ipse Procurator contrahat nomine Principalis, nec alium substituatur sine speciali facultate; quia censetur communiter eligi industria personæ; Quarto, ut non sit revocatum mandatum tempore contractus: Hinc si revocetur mandatum ante contractum, quamvis revocatio non pervenerit ad notitiam Procuratoris, matrimonium est nullum. Et ratio est, quia Respublica non potest supplere defectum consensus essentialiter requisiti ad valorem matrimonii; Et consequenter idem dicendum in omnibus aliis similibus contractibus, in quibus Respublica non potest defectum hujusmodi consensus supplere; ut in contractu Sponsalium, in voto per Procuratorem emisso, in excommunicatione per alium lata, & in aliis casibus adductis a Pontio cap. 15.

Notandum secundo; post Tridentinum ad valorem matrimonii requiri, ut contractus, qui per Procuratorem celebratur, fiat coram Parocho, & testibus, quibus constare debet de mandato, vel per inspectionem instrumenti, vel aliter; non tamen requiritur, ut coram Parocho, & testibus Principalis dederit mandatum Procuratori.

Notandum tertio, quod diversitas sexuum in Procuratoribus ad matrimonium contrahendum sit omnino impertinens; ut constat ex usu Ecclesiæ; unde possunt, aut duæ feminae, aut duo viri esse Procuratores ad matrimonium celebrandum.

VII. Notandum ultimo, quod si Principalis dormiat, siue sit ebrius tempore, quo Procurator ejus nomine contrahit, validus sit contractus; quia ad valorem contractus satis est, ut Principalis exerceat actum liberum tempore, quo dedit mandatum; & quod Procurator vi illius mandati li-

L

bere

bere operetur; Cum Procurator sit veluti instrumentum naturale, ac liberum, quod vi mandati operatur. Imo si sit in gratia, fructuose Sacramentum matrimonii recipit; non secus ac fructuose recipitur Sacramentum Extremæ Unctionis a dormiente sensibus destituto.

Neque dicas; Ebrius non potest tempore ebrietatis per se ipsum valide contrahere matrimonium, etiamsi ante voluerit contrahere; ergo neque valide contrahit per Procuratorem.

Negatur enim consequentia; Et disparitas est, quia si contrahat tempore ebrietatis per se ipsum, externus contractus non est liber, ut requiritur; at si contrahat per Procuratorem, contractus externus Procuratoris est liber, & talis contractus externus facit unum moraliter cum consensu libero præstito a Principali, quando dedit mandatum: Sicut eleemosyna data per famulum iussu Domini facit unum moraliter cum actu libero Domini mandantis dari eleemosynam.

VIII. Dubium tamen est primo; an validum sit matrimonium contractum per Procuratorem, si tempore contractus Principalis incidat in amentiam; sicut diximus esse validum, si eo tempore dormiat, aut sit ebrius?

Affirmant communiter cum Sanch., Bonac., Henr. contra Pont. lib. 2. cap. 15., & Lug. de Sacram. disp. 8. sect. 6. Ratio est, quia satis est, ut libere mandatum dederit, & illud non revocaverit; aliter neque si dormiret, aut esset ebrius, valide contraheret.

Neque dicas cum Pontio; qui dormit, aut est ebrius, potest habere consensum liberum, non tamen qui est amens; hic enim est moraliter mortuus; unde sicut mandatum expirat morte mandantis, ita etiam expirat per amentiam mandantis, ut habetur in leg. *Si quis* 48. ff. de acquirenda hereditate.

Nam contra est, quia sicut ebrius, & dormiens possunt habere consensum liberum in sensu diviso ab ebrietate, & somno; ita etiam amens in sensu diviso ab amentia: Falsum tamen est, quod amentia aequiparetur morti; tum quia amentia non semper est perpetua, sed aliquando est ad tempus, ut ebrietas; tum etiam, quia qui est amens, est capax vinculi matrimonialis, non vero mortuus. Demum, quod mandatum expiret morte mandantis, est indubitatum; quod vero expiret per amentiam mandantis, non est universaliter verum; quamvis in speciali aliquo contractu id verum sit, ut in lege citata.

IX. Dubium est secundo; An valeat matrimonium contractum per Procuratorem, quando Principalis datur illi mandatum ficte, & deinde antequam ineatur contractus, habet verum consensum internum, seu animum contrahendi?

Affirmat Sanch. lib. 2. disp. 11. Negat tamen Con. disp. 24. dub. 9., quia contractus Procuratoris non esset effectus, nec signum consensu veri posterioris, sed esset effectus consensu ficti prioris.

X. Dubium est tertio; An valeat matrimonium contractum per Procuratorem, omisso denunciationibus, quando illi datur facultas contrahendi, servata forma Tridentini, ut semper dici solet, atque adeo præmissis denunciationibus?

Respondeo cum Sanch. loc. cit. & Perez affirmative, quia illa non est conditio, & restrictio facultatis (sicut esset restrictio facultatis, si mandasset, ne cum minori dote contraheret) sed solum est admonitio, ut servetur jus commune; Etenim nemo censetur in contractibus velle novum jus inducere: Quare cum neque jure antiquo, neque jure novo requirantur essentialiter denunciationes ad valorem

rem Sacramenti Matrimonii, sequitur, quod qui dat facultatem, ut contrahatur matrimonium præmissis denunciationibus, tantum velit admonere Procuratorem de suo debito, non tamen velit, matrimonium esse invalidum, si denunciations omittantur; Sicuti, ut dicemus loco suo, propter eandem rationem est valida, quamvis illicita, absolutio a Censuris, quæ confertur, parte nondum satisfacta, etiamsi detur facultas absolvendi, satisfacta parte.

ARTICULUS III.

De Consensu coacto.

- I. Num sit irritum matrimonium contractum metu levi injuste incusso?
- II. In quonam sensu voluntas dicatur cogi a metu?
- III. In utroque foro est irritum matrimonium contractum metu gravi injuste incusso ad illud extorquendum.
- IV. Probabilius jure tantum Ecclesiastico, non jure natura, illud irritatur. Votum autem universim simili metu nuncupatum, ne jure quidem Ecclesiastico est irritum.
- V. Etiam contractus lucrativus gravi metu injuste extoritur probabiliter est validus jure natura, quamvis damnus resarciri debeat. Idemque dicas de contractu oneroso; & uterque contractus ad arbitrium metum passi rescindi potest.
- VI. Probabilius videtur, quod sit validum jure natura matrimonium celebratum per metum levem injuste incussum ad illud extorquendum. Idemque dicas de Voto.
- VII. Metus reverentialis secundum se est levis; (nisi minas, aut aliud simile secum ferat) esto nonnulli putent, matrimonium sic contractum esse irritum.

VIII. Quando matrimonium est invalidum ratione metus, aut alterius impedimenti occulti, non debet revalidari coram Parocho, & testibus: secus vero si impedimentum probari potest.

I. **R**ecolenda prius sunt, quæ de metu diximus quæst. 2. de Sponsal. art. 8. quæst. 4. Primo, de metu gravi, & levi; Secundo, de juste, & injuste incusso; Tertio, de incusso ad extorquendum ipsum contractum, & de incusso ob alium finem; qui etiam potest, & juste, & injuste incuti tam ab eo, cum quo est contrahendum, quam ab alio. Diximus ulterius, nullum contractum irritari a metu levi qualitercumque incusso; Nec a metu gravi incusso a causa extrinseca, non libera, puta, a metu naufragii; Nec a metu gravi juste incusso, etiamsi ad extorquendum contractum, (ut communiter Doctores docent apud Dian. part. 3. tract. 4. resol. 228. quamvis Bonacvelit, solum contractum matrimonii irritari a metu gravi juste incusso ad ipsum extorquendum.) Præterea nec irritari a metu gravi injuste incusso, sed non ad extorquendum ipsum contractum. Irritari tamen contractum matrimonialem in utroque foro, dumtaxat a metu gravi injuste incusso ad ipsum extorquendum, sive ab altero contrahentium, sive a tertio incuriatur; ut omnes docent contra Cardinal.; cum debeant matrimonia esse plene libera, nec contrahi cum injuria alterius; eo quod sint insolubilia. A simili tamen metu levi injuste incusso matrimonia probabiliter non irritantur; ut communius docent Doctores apud Dian. part. 3. tract. 4. resol. 230. Et constat, tum ex usu Ecclesiæ non irritantis matrimonia ex metu levi contracta; tum quia metum levem jura non considerant ex leg.

L 2 Nec

Nec timorem ff. De eo, quod metus causa, quia metus levis non multum detrahit libertatis. Sed oppositam sententiam esse pariter probabilem dicemus inferius.

II. Notandum præterea; Metum non posse proprie cogere voluntatem; tum quia quilibet actus voluntatis est voluntarius, cum sit ipsum velle voluntatis; tum etiam quia voluntas non potest pati violentiam; Nam cum ex Philosopho, Violentia sit ab extrinseco nullam vim conferente passio, seu resistente passio; voluntas autem eo ipso, quod consentit, jam confert vim, & consequenter non resistit; idcirco non patitur violentiam, nec proprie cogi potest. Quare metus in hoc tantum sensu dicitur cogere voluntatem, quatenus quæ metu compulsi volumus, ea metu sublato nollemus; & in tantum volumus, inquantum metus urget; Unde fit, quod ea, quæ per metum fiunt, dicantur voluntaria simpliciter, & libera; & idcirco peccat, qui metu mortis, verbi gratia, fidem negat: Contra vero, quæ per metum fiunt, dicuntur, juxta doctrinam Philosophi, & D. Th., involuntaria secundum quid, quatenus ea nollemus, si metus abesset.

III. Quæritur nunc primo; Sitne irritum, an irritandum matrimonium contractum metu gravi injuste incusso ad ipsum extorquendum?

Respondeo, esse ipso jure irritum in utroque foro. Ita communiter contra Cardinal. apud Perez sect. 1. Et constat ex *cap. Significavit, De eo, qui duxit in matrimonium*.

Neque dicas; Metus non tollit consensum simpliciter liberum, ut ostensum est: ergo non tollit constitutiva Matrimonii; ergo Matrimonium non est irritum, & nullum.

Confirmatur; quia baptismus metu susceptus non est irritus: ergo

neque Matrimonium.

Respondeo enim, metum non tollere consensum simpliciter liberum, sed tollere consensum plene liberum, prout requiritur ad constituendum contractum, & Sacramentum matrimonii: Sicut enim est invalidum matrimonium clandestinum, quamvis non careat consensu libero, sed quia caret consensu libero requisito (videlicet qui fiat coram Parocho, & testibus) ita matrimonium metu contractum est irritum, non quia caret consensu libero, sed quia caret consensu plene libero requisito ad talem contractum.

Ad confirmationem patet disparitas: Matrimonium enim constituitur per contractum, qui fiat per consensum plene liberum, & quia talis consensus deest, posito metu, ideo desunt constitutiva Sacramenti Matrimonii, posito metu: Contra tamen, Sacramentum Baptismi habet pro constitutivis materiam, & formam distinctam ab ipso actu voluntatis, & ex nullo capite ostenditur, quod requiratur intentio suscipiendi baptismum plene libera: ergo Sacramentum baptismi validum est, etiam si metu suscipiatur, dummodo habeatur intentio illud suscipiendi.

IV. Quæritur secundo; Utrum jure naturæ, an Ecclesiastico sit irritum Matrimonium tali metu contractum?

Respondeo cum Con., Sanch., Hurt., Perez sect. 11. contra Rebell., Marat., Pont., Mol., quod solo jure Ecclesiastico; Nam jure naturæ non sunt irriti alii contractus metu initi; ergo nec contractus matrimonialis.

Confirmatur; quia non minor libertas jure naturæ requiritur ad suscipiendum baptismum, quam matrimonium, sed metus gravis non irritat baptismum jure naturæ; ergo neque matrimonium, Confirmatur secundo; quia

quia non minus dolus reddit contractum secundum quid involuntarium, quam metus (puta, si quis per dolum fingat, se esse ditissimum, nobilissimum, sanum, &c. ad obtinendum matrimonium, cum tamen sit pauper, ignobilis, & morbo contagioso laborans) atqui jure naturæ matrimonium dolo contractum non est irritum, nisi error, & dolus sit circa personam, & circa substantiam contractus; ergo nec metus irritat matrimonium jure naturæ. Quare sicut jure Ecclesiastico est irritum matrimonium clandestinum, per hoc, quod Ecclesia statuerit, ad valorem contractus requiri consensum præstitum coram Parocho, & testibus, ita est irritum matrimonium metu contractum, per hoc, quod Ecclesia statuerit, ad valorem matrimonii requiri consensum plene liberum.

Sequitur hinc primo, matrimonium metu contractum inter Infideles non esse irritum, sed solum irritandum, ut reliqui contractus; quia Infideles non subsunt legibus Ecclesiasticis.

Sequitur secundo, matrimonium metu contractum inter baptizatos non confirmari juramento; sicuti nec matrimonium clandestinum: Si quis tamen metu gravi compulsus juraret, se positurum consensum plene liberum, hic tantum promitteret matrimonium cum juramento adimplendi talem promissionem, vi cujus juramenti obligaretur ad ponendum consensum plene liberum, si id poterit, & sic ad ineundum matrimonium; Sicuti juramentum de solvenda pecunia latroni obligat ad illam solvendam, ut diximus quest. 2. art. 8.

Dices primo; non reperitur jus ullum canonicum irritans hujusmodi matrimonium; ergo non est irritum jure Ecclesiastico, sed jure naturæ.

Respondeo cum Con., & Perez, quod quamvis non reperiatursus scri-

ptum aperte irritans tale matrimonium, tamen cum ostenderimus ex una parte non posse esse irritum jure naturæ, & ex alia parte jus canonicum in laud. cap. *Significavit*, supponat, tale matrimonium esse irritum, sequitur, quod jus Ecclesiasticum illud irritans, vel fuerit antiquius, & perditum; vel sit traditione acceptum; vel usu, & consuetudine introductum; vel vivæ vocis oraculo traditum.

Dices secundo; contra jus naturæ est, ut aliquis per injuriam acquirat jus in alterum: ergo matrimonium metu injusto contractum jure naturæ est irritum; siquidem ratione talis metus per injuriam acquireretur jus in alterum.

Respondeo, argumentum nimis probare, atque adeo nihil; Probat enim, quod etiam matrimonium dolo contractum sit irritum jure naturæ, etiam si dolus, & error non cadant circa substantiam contractus; nam quando quis hujusmodi dolo inducit alterum ad matrimonium, etiam per injuriam acquirat jus; Quare distinguo antecedens; Est contra jus naturæ, ut valide aliquis acquirat jus in alterum per injuriam, nego; ut licite, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Dices tertio; Votum metu injuste incusso nuncupatum est nullum jure naturæ: ergo etiam matrimonium: Antecedens probatur, quia nemo debet obligari ex injuria, quam passus est; Et Deus respuit promissionem extortam per injuriam, nec illam approbare videtur, aut acceptare; cum nec inter homines talis promissio possit rationabiliter acceptari.

Respondeo, nego antecedens: Votum enim tali metu emissum, nec jure naturali, nec universim jure Ecclesiastico est irritum; unde indiget dispensatione; ut contra nonnullos docet Suar. tom. 2. de Relig. tract. 1. lib.

lib. 1. cap. 8. Ad probationem dico, posse optime obligari apud Deum ex voto, qui injuriam passus est ab homine; sicut potest graviter offendere Deum, qui committit peccatum ex metu mortis; Potuit quidem Ecclesiasticale votum irritare; Sicut potest irritare vota simplicia ante certam aetatem emissa; & de facto irritat vota solemnia religiosa ante decimum sextum annum nuncupata; aut metu injusto extorta; at de facto votum illud non irritavit.

V. Infero ex dictis primo cum Sanch., Lefs., Perez disp. 17. sect. 7. contra Rebel., Medin., Azor., & alios apud Dian. part. 3. tract. 5. resol. 118., Contractum lucrativum (videlicet liberalis donationis, & promissionis) gravi metu extortum jure naturæ esse validum, & solum esse irritandum. Ratio est, quia ad valorem donationis, promissionis, & voti sufficit voluntarium simpliciter, etiam si misceatur involuntarium secundum quid.

Neque dicas primo; qui per vim, & metum injustum extorquet donationem, tenetur ad restitutionem, ut omnes concedunt; ergo jure naturalis donatio est irrita.

Respondeo enim teneri ad restitutionem, non quia contractus non fuit validus, aut quia non fuit translatum dominium; sed quia qui injuste metum intulit, tenetur resarcire damnum, quod per injuriam alter passus est; & idcirco potest alter ex natura rei beneficio juris repetere, quod donavit donatione metu extorta; & consequenter si non tradidit rem donatam, potest vi compensationis illam sibi retinere.

Neque dicas secundo; Usurarius tenetur jure naturæ restituere usuras acceptas, non ratione injuriæ, quam intulit danti usuras, sed quia donatio usurarum, utpote non simpliciter voluntaria, est irrita; ergo cum dona-

tio metu extorta, neque sit simpliciter voluntaria, est pariter jure naturæ irrita.

Nam respondeo, Usurarium teneri ad restitutionem, non quia donatio usurarum non fuit simpliciter voluntaria, sed quia nullus interfuit titulus validus, unde potuerit acquirere dominium usurarum; ad quemlibet enim contractum requiritur, præter consensum, etiam justus titulus, ut possit transferri dominium; Verbi gratia, ad contractum onerosum venditionis, præter consensum, requiritur titulus legitimus, videlicet, quod detur res pro pretio, Ad contractum permutationis requiritur titulus, quod detur res pro re; Eodem modo ad contractum lucrativum donationis, præter consensum, requiritur etiam titulus legitimus, videlicet, quod detur res liberaliter, & ob nullam causam, seu nullo pretio accepto, & consequenter, quod detur res non debita ex justitia: At quando solvuntur usurae, non habetur hic titulus legitimus donationis; non enim donantur liberaliter, sed dantur tanquam debita pro mutuo (qui titulus est illegitimus) & ideo Usurarius non acquirit illarum dominium, sed tenetur ad restitutionem.

Infero secundo, cum Sot., Navar., Henr., Perez disp. 17. sect. 4. contra eundem Rebel., etiam contractus onerosos (in quibus datur res pro re, aut pro pretio) gravi metu extortos esse validos jure naturæ, & solum rescindendos.

Probat, quia in iis & datur titulus legitimus, & datur simpliciter voluntarium; ergo habentur ea omnia, quæ requiruntur ad valorem contractus, atque adeo sunt validi: Quod detur titulus legitimus, nempe datio rei pro re, nemo dubitat; Quod vero sufficiat voluntarium simpliciter, quamvis ratione metus sit involuntarium

rium secundum quid, constat ex dictis; unde sequitur, quod per traditionem rei post huiusmodi contractum transferatur dominium; Nam ex leg. *Traditionibus Cod. de pactis*, traditione transfertur dominium, quando concurrat titulus legitimus; in casu autem nostro datur titulus legitimus: ergo per traditionem transfertur dominium.

Notandum tamen, quod qui per injuriam metum intulit, teneatur, etiam jure naturæ compensare damnum injuste illatum; atque adeo restituere rem cum fructibus, si id velit is, qui coactus contraxit; Unde etiam potest hic occulte sibi damnum compensare, & rem suam sibi recuperare; Sicut etiam dum res aliqua mihi promissa est, si illam aliter consequi nequeo, & damnum aliquod ex illa promissione non adimpleta sim passus, possum mihi occulte consulere, ut notat Perez loc. cit. sect. 5.

Addo cum Sanch. lib. 4. disp. 8. non solum jure naturali, sed nec jure positivo esse irritos contractus, sive lucrativos, sive onerosos metu injusto extortos, sed solum esse rescindendos pro arbitrio ejus, qui coactus contraxit; non tamen pro arbitrio ejus, qui metum incussit; Unde hic tenetur stare contractui, si alter velit.

VI. Quæritur tertio; An sicut est irritum ex lege Ecclesiastica matrimonium contractum ex gravi metu injuste incusso ad ipsum extorquendum, ita pariter sit irritum matrimonium ex levi metu injusto contractum? Qua occasione pariter quæritur; An jure naturali, & in foro conscientie rescindendi etiam sint contractus per metum levem injustum initi, ad arbitrium ejus, qui metum levem passus est? Et an ad ullam restitutionem teneatur, qui injuste per metum levem extorsit contractum, sive onerosum, sive lucrativum?

Respondeo, Less. lib. 2. cap. 17. dub. 6., Navar., Sylvestrum, Sanch. lib. 4. disp. 9. apud Perez disp. 17. sect. 6., & Pal. apud Tamb. lib. 1. cap. 2. §. 6. docere, Contractus initos per metum levem injuste incussum ad illos extorquendos, etsi validos, posse in foro conscientie rescindi auctoritate propria; Cum enim compars teneatur relaxare fidem metu levi injusto extortam, & refarcire damnum injuste causatum, poterit ipsemet vim patiens pari modo in conscientia restituere fidem a se datam: Idque etiam si contractus juramento firmatus sit, dummodo absolutio a juramento petatur. Additque Sanch., posse in foro externo metum levem passis succurri officio Judicis, ut rescindatur contractus.

Hæc tamen omnia negant probabiliter Perez, Medin., & alii apud eundem Tambur.; docent enim, Neque in foro conscientie huiusmodi contractus rescindi posse; Neque extorta tali metu restituenda esse; Neque in foro externo posse per Judicem tales contractus rescindi. Ratio est, quia metus levis facile repellit potest, atque adeo, qui illum non repellit, præsumitur in foro conscientie libere velle contrahere, nec ipsi factam esse injuriam. Et ratio a priori est, quia parum pro nihilo reputatur; ergo si metus levis injustus parum lædit libertatem, & parum minuit de voluntario, non tollitur, quominus consensus dicatur plene liber, & sine injuria positus.

Utraque hæc sententia est probabilis; & ideo cum eodem Tamb. censeo, probabile esse, quod docet aperte Lug., Matrimonium contractum ex metu levi injuste incusso ad ipsum extorquendum esse ipso facto irritum ex eadem lege Ecclesiastica; quia caret consensu perfecte libero; Sed probabiliter est, quod docent Pont., & San-

Sanch. hujusmodi matrimonium esse validum, quia non caret plena libertate, cum metus sit levis, & parum pro nihilo reputetur.

Quod diximus de matrimonii validitate, dicendum est de validitate voti. Aliqui enim apud Sanch. lib. 4. in Decalog. cap. 3. num. 23., & Tambur. loc. cit. §. 8. docent, probabile esse, quod votum etiam ex metu levi injuste incusso ad ipsum extorquendum sit irritum, eo quod votum debeat esse omnino spontaneum, & perfecte liberum, saltem ex jure Ecclesiastico. Ex quo inferunt, quod, qui ex metu injusto ordinatur Sacerdos, non teneatur voto castitatis, sed possit sine dispensatione ad nuptias transire, dummodo cessante metu, non exercuerit actum Ordinis Sacri; nam per tale exercitium, seu usum ordinis, ratificaretur Ordo, & votum illi annexum; Sed probabilius cenfeo cum communiore, Votum, nec per metum levem, nec per gravem invalidari, ne jure quidem Ecclesiastico, ut diximus quæsito superiore cum Suar. contra Navar., Sà, Tolet., Sanch. apud eundem Tambur.

VII. Quæritur quarto; An metus reverentialis dicatur metus gravis reddens irritum contractum matrimonii, & irritandos reliquos contractus? Et idem quæritur de precibus importunis.

Respondeo cum Sanch. lib. 4. disp. 6., Perez sect. 7. contra Pont., & alios apud Dian. part. 3. tract. 5. resol. 20., metum reverentialem (quo filius timet offensionem Parentum, pupillus Tutorum, subditus Principis, Uxor Mariti, Monachus Abbatis, Clericus Episcopi) non esse gravem secundum se, cum non soleat concutere animum constantem; Nisi etiam secum ferat indignationem Patris, seu Superioris diuturnam, vel verbera, aut preces importunas cum minis,

quas vere Pater, aut Superior soleat exequi. Quare idem dicendum de precibus importunis, quæ secundum se causant metum, dumtaxat levem; nisi iis adjungatur metus reverentialis cum minis, aut verberibus, &c. Ratio est, quia quamvis preces instantissimæ contineant in se aliquod genus vexationis, & gravaminis; si tamen absit reverentia petentis, cui malum debeat, aut minæ, non ita graviter opprimunt, ut inferant absolute vim, & virum prudentem, ac constantem cogant, & ipsius consensum extorqueant.

Hinc sequitur, quod si filius non audens contradicere Patri, matrimonium contrahat, illud sit validum; Et si aliquid promittat, aut donet, aut alicui juri renunciat ob solum metum reverentialem, quando aliud malum non timet, non possit petere rescissionem; Nec dicatur Pater injuriam intulisse; nec teneatur ad restitutionem ejus, quod per talem consensum consequutus est: Et idem dicas de Uxore respectu viri, si solum id fiat ex metu reverentiali; Secus vero si adjungantur minæ, indignatio diuturna, seu torvus aspectus, exprobratio durioribus verbis, &c., quæ tamen non cito transeant; hæc enim animum constantis viri concutiunt.

Less. tamen lib. 2. cap. 17., & alii apud Dian. loc. cit., & resol. 117. cum putent, esse irritandos contractus ex metu, etiam levi, injusto celebratos, docent a fortiori, rescindi etiam posse contractus celebratos metu reverentiali, & ex precibus importunis; ac teneri ad restitutionem, qui commodum inde reportavit. Docent proinde alii apud Dian. part. 3. tract. 4. resol. 230. cum Navar., & Covar. matrimonium ex metu reverentiali, aut ex levi metu injusto contractum esse irritum. Quam sententiam Sanch. lib. 4. disp. 17. fatetur esse probabilem.

Quam-

Quamvis verum sit, quod in foro externo solum contractus ex gravi metu celebrati rescindi possint; Sicut in foro externo solum datur actio, quando læsio est ultra dimidium, quamvis in foro conscientiae detur obligatio restitutionis, etiamsi læsio sit infra dimidium.

VIII. Quæritur ultimo; An matrimonium ratione metus invalidum, fiat deinde validum per copulam subsequutam?

Respondeo cum Con., Sanch., Henr., quod si copula habeatur animo fornicario, non reddat matrimonium validum; si vero fiat affectu maritali, & non sit metu extorta, matrimonium sit validum; cum ponatur tunc consensus plene liber, qui desiderabatur. Post Tridentinum tamen si impedimentum metus erat occultum, non debet matrimonium revalidari coram Parocho, & testibus, sed sufficienter revalidatur per copulam inter conjuges habitam, sicut revalidatur matrimonium, quod propter aliud impedimentum occultum fuit invalidum. Si tamen impedimentum non erat occultum, sed probari poterit in foro externo, matrimonium non potest revalidari, nisi coram Parocho, & testibus, ut dicemus art. seq.

Difficultas etiam est; An, si copula metu etiam extorqueatur, revalidet contractum meticulousum invalidum?

Respondeo cum citatis Doctoribus contra Paludan., quod probabiliter non revalidet, etiamsi fiat affectu maritali. Ratio est, quia deficiente consensu requisito ad valorem contractus, impossibile est, ut contractus sit validus; sed accedente novo metu compellente ad copulam, deficit consensus plene liber requisitus ad valorem matrimonii; ergo matrimonium non est validum; Unde iste ta-

Pars VII.

lis, qui metum patitur, deberet mori potius, quam consummare, si non potest cum plena libertate, & nullo habito respectu ad metum, consentire ad matrimonium. Ex quo etiam sequitur, quod qui ob gravem metum matrimonium contraxit, & consummavit, possit postea resilire, quia consummatio illa fuit fornicaria.

Docent tamen Doctores, contrariam sententiam non esse improbabilem, quod scilicet revalidatur matrimonium per copulam, quamvis metu extortam. Unde in gravi necessitate posset quis tali opinione uti, ne peccet consummando matrimonium.

ARTICULUS IV.

De Consensu simpliciter clandestino.

- I. Recensentur decem conditiones a Tridentino requisita ad solemnitatem Matrimonii.
- II. In nulla necessitate valide contrahitur matrimonium sine Parocho, & testibus; sed quid si Parochus nullatenus haberi possit in locis Infidelium?
- III. Lex ista Tridentini non patitur Episcopalem, quia inducit formam substantialem contractus. Et idem dicendum de variis similibus legibus.
- IV. Hac, & similibus legibus obligantur etiam ignorantes illas invincibiliter.
- V. In hac lege nequit Episcopus dispensare; quamvis hic possit, urgente necessitate, dispensare aliquando in nonnullis impedimentis dirimentibus.
- VI. Non obligat lex ista, ubi Tridentinum non est receptum; nec in Provinciis Infidelium. Ex quo non sequitur, quod in iis locis non debeant alia leges Ecclesiastica servari.
- VII. Quando revalidandum est matrimo-

M

mo-

monium propter impedimentum omnino occultum (quod scilicet per duos testes probari non potest) non est opus Parocho, & testibus; non quia cessat finis legis, sed quia talis casus a lege non comprehenditur. At matrimonium sub conditione celebratum coram Parocho, & testibus, num debeat coram iisdem, purificata conditione, iterum contrahi?

VIII. Quinam debeat esse Parochus, & quinam testes?

IX. Etiam in aliena diocesi potest proprius Parochus, licet sit excommunicatus vitandus, matrimonio assistere, ac dare Sacerdoti licentiam ad assistendum.

X. Num sit validum Matrimonium, si Sacerdos assistens licentiam per metum, aut per dolum extorserit?

XI. Quid si matrimonio assistat Sacerdos post licentiam obtentam, sed antequam id resciverit?

XII. Quid si Parochus sit intrusus, & errore tantum communi, sive titulo colorato reputetur Parochus?

XIII. Non requiritur, ut testes sint omni exceptione majores.

XIV. Quinam consensus requiritur, si privatim revalidandum sit matrimonium? Et an illius nullitas utriusque conjugii debeat esse nota?

I. Dicitur matrimonium simpliciter clandestinum, quod scilicet non fit coram Parocho, & testibus; Dicitur vero clandestinum secundum quid, quod fit absque denunciationibus. Hic agendum de clandestino simpliciter, deinde de secundo quid clandestino.

Notandum interim, Ad solemnitatem matrimonii decem conditiones requiri a Trident. sess. 24. ; Primo, quod saltem triduo ante consummationem matrimonii suscipiant Sacra-

mentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ conjuges; quamvis hoc sit consilium, non præceptum: Secundo, ut cum duobus, vel tribus testibus assistat contractui matrimoniali Parochus, vel alius Sacerdos de Parochi, vel Ordinarii licentia: Tertio, ut coram illis exprimant consensum, ita ut possint de eo testificari: Quarto, ut non cohabitent, antequam benedictionem Ecclesiæ recipiant; hoc autem præcipi sub mortali putat Palud.; sub veniali Cajet.; Et Sor., qui Tridentino interfuit, putat esse consilium apud Perez disp. 39. sect. 1. : Quinto, ut tribus diebus festivis continuis denuncientur inter missarum solemnias, qui contrahere debent, ut impedimenta, si forte sint, revelentur: Sexto, ut utrumque contrahentem roget Parochus, & intelligat utriusque consensum: Septimo, ut eo intellectu dicat; Ego vos conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; quæ, aut similia verba sunt solum necessaria necessitate præcepti, non Sacramenti: Octavo, si probabilis suspicio sit, quod matrimonium sit malitiose impediendum, vel præmittatur una tantum denunciatio, vel denunciations fiant post matrimonium ratum ante consummationem, nisi Ordinarius judicaverit esse remittendas: Nono, ut Parochus in libro diligenter annotet nomina conjugum, ac testium, diem, ac locum matrimonii: Decimo, ut nullus Sacerdos sine licentia Parochi eos jungat sub pœna suspensionis.

II. Quæritur nunc primo; An in aliquo casu licitum, & validum sit matrimonium simpliciter clandestinum; Puta, si in articulo mortis sit præcisa necessitas contrahendi cum concubina in bonum prolis per matrimonium legitimandæ, & absit omnino Parochus; Vel si lex Tridentini irritantis matrimonium clandestinum ignoretur invincibiliter; Vel si matrimonium cele-

bra-

bratum coram Parocho cum impedimento occulto sit deinde revalidandum?

Respondeo cum communi contra Veracru, Vegam, & Sor. apud Dian. part. 3. tract. 4. resol. 234, & part. 5. tract. 3. resol. 98., matrimonium in quacumque necessitate contractum absque Parocho esse simpliciter invalidum; quamvis fiat coram sexcentis testibus. Ratio est; quia Trident. loc. laud. absolute, & sine ulla exceptione irritat huiusmodi matrimonia, & reddit personas inhabiles ad sic contrahendum; Sicut redduntur inhabiles ad matrimonium consanguinei usque ad quartum gradum: Quare sicut in nullo casu validum est matrimonium inter consanguineos absque dispensatione, quantumcumque urgeat necessitas; ita nec matrimonium absque Parocho, & testibus.

Id autem videtur intelligendum, si Parochus haberi possit, ut docent Belarm., Dian., Tambur., Arfdekin, & alii apud Croix num. 178. Nam ubi Parochus haberi non potest, ut apud Turcas, & Infideles, tunc satis est, quod duo testes adhibeantur, & ad summum matrimonium celebretur coram Magistratu Civili; ut non semel S. Congregatio respondit; Idque verum est, quamvis Christiani non sint perpetuo apud Infideles remansuri, sed spem habeant, quod sint in Patriam reversuri; Immo cum in locis Infidelium lex Tridentini recepta non sit, non datur obligatio ibi illam servandi, ut dicemus num. 6.

III. Inferitur hinc primo, quare leges omnes humanae, & etiam positivae divinae recipere possint aliquando Epichejam, seu suavam interpretationem, non tamen lex ista? Ratio est, quia talis lex inducit formam, & solemnitatem substantialem contractus, inhabilitando personas ad contrahendum; ergo Epichejam pati non pot-

est. Quod pariter dicendum de lege inhabilitante consanguineos ad matrimonium contrahendum. Talis est etiam lex annullans professionem ante decimum sextum annum; aut ante annum Novitiatus completum; Necnon lex irritans collationem beneficiorum per simoniam confidentiam factam: Et in iure civili lex inhabilitans prodigum ad contrahendum; Et lex declarans contractus pupillorum sine certa solemnitate factos, esse nullos; Lex etiam de solemnitate testamentorum, &c. Ratio itaque a priori est; quia tales leges inducunt novam formam substantialem contractus; ergo si ea desit, quacumque de causa desit, contractus est nullus; quia nihil consistere potest sine sua forma substantiali: Quamvis juxta laudatas responsiones S. Congregationis, in locis, ubi Parochus haberi nequit, sufficiat, duos testes adhibere, eo quod forma substantialis relate ad Parochum, aut Episcopum ibi servari non possit.

IV. Inferitur secundo contra nonnullos apud Sanch. lib. 3. disp. 17., legem hanc irritantem matrimonium clandestinum obligare etiam ignorantes invincibiliter illam. Ratio est, quia ignorantia legis solum excusat a culpa, & consequenter a poena; non tamen reddit validum id, quod per legem ignoratam est irritum: Sic ignorantia legis irritantis professionem ante decimum sextum annum non reddit validam talem professionem; Et ignorantia legis imponentis irregularitatem ex defectu, non facit, ut qui talem defectum contraxit ignorando legem illam, possit deinde licite Ordines suscipere; quia est lex inhabilitans defectuosos ad Sacros Ordines. Illa solum lex, quae irritat aliquid in poenam, non obligat invincibiliter ignorantes; quia cessante per ignorantiam culpa, cessare debet & poena: Talis est lex irritans acquisitionem fructuum

beneficii, non recitato officio; qui enim ex oblivione officium non recitat, facit fructus suos; Talis est aliquando juxta multorum sententiam lex de casuum reservatione: Contra vero; quando lex irritat aliquid ob bonum publicum, etiam ignorantes obligat juxta sensum explicatum.

V. Infertur tertio, non posse Episcopum, urgente necessitate, in tali lege dispensare, ut scilicet possit matrimonium valide contrahi sine Parocho. Ratio est, quia Tridentinum id constituit tanquam formam substantialem, & declaravit personas esse omnino inhábiles ad sic contrahendum; Ubi notanda est illa dictio, Omnino, quæ excludit omnem gratiam, & dispensationem: Contra tamen potest in multorum sententia apud Perez disp. 46. sect. 6. dispensare Episcopus, urgente necessitate, in impedimentis dirimentibus matrimonium. Ratio est, quia ista solent a Pontifice dispensari, & universim, urgente necessitate, potest Episcopus dispensare in iis, in quibus potest, & solet dispensare Pontifex, ut dicitur cum de legibus.

VI. Infertur quarto, quod ubi Tridentinum non est receptum, ea lex non obliget, atque adeo matrimonia clandestina ibi sint valida (quamvis graviter illicita); sicut etiam in Provinciis Infidelium. Ratio est, tum quia decretum Tridentini in iis locis non habet vim ex defectu publicationis ab ipso Tridentino requisita ad hoc, ut obliget; tum etiam quia universim Doctores in materia de legibus docent, legem non obligare, nisi sit promulgata, & acceptata; Et solum ab Alex. VII. damnata est illa prop. 28. dicens: *Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem a Principe promulgatam.*

Hinc fit, quod captivi Christiani valide matrimonium contrahant apud Infideles sine Parocho, & testibus;

necnon Mercatores, qui versantur in locis, ubi Tridentinum non est receptum. Ita Sanch., Hurt., Perez. Ratio est, quia contrahentes quoad leges contractuum fortiuntur forum loci, in quo contrahunt: ergo si in locis Infidelium, aut aliis non viget lex ista Tridentini, ad illam non obligantur fideles, dum contrahunt matrimonium. Idque verum est, etiam in iis locis domicilium non fixerint, ut docent Doctores citati contra Ledesma, & Henr. apud Perez disp. 39. Hæc de causa Sacerdos latinus transiens per Græciam potest celebrare in fermentato juxta morem Græcorum, ut notat idem Bonac., & Neapolitanus potest cibis paschalibus vesci primis quatuor diebus Quadragesimæ; si eo tempore Mediolani commoretur, ubi ea est consuetudo. Et universim quoties in aliquo loco sine culpa non servantur leges juris communis, potest quilibet accedere illuc eo fine, ut talibus legibus non obstringatur.

Contra vero; ut notat Leander, qui habitat, ubi Tridentinum non est promulgatum, puta in Svecia, Dania, Pomerania (nam in Gallia quoad legem Claustrinitatis esse receptum Julius regio jam ab anno 1602. docet Lessius apud Croix de Matrimonio n. 767.) si transiens per locum, ubi Tridentinum est receptum, vult matrimonium contrahere, debet illud contrahere coram Parocho; quia contractus celebrari debent juxta leges loci, in quo fiunt, ex leg. *Si fundus ff. de Evictione*: Et eodem modo si Mediolanensis Ver. gr. transiret Neapoli primis diebus Quadragesimæ, deberet abstinere a cibis Paschalibus, quia debet servare leges universalis Ecclesiæ, quoties ex legitima contraria consuetudine loci non excusatur.

Neque dicas, quod si fideles non tenentur contrahere coram Parocho juxta legem Tridentini, dum sunt in lo-

locis Infidelium, necnon ubi Tridentinum non viget inter fideles, sequetur, neque teneri legibus jejunii, auditionis sacri, & aliis legibus Ecclesiasticis, dum sunt in locis Infidelium.

Nego enim sequelam. Ratio est, quia istæ leges Ecclesiasticæ, ut obligent ubique omnes fideles, satis est, quod sint publicatæ in Curia Romana, vel in alia qualibet Diœcesi fidelium: Contra vero; lex Tridentini, ut obliget, requirit ex ipsa dispositione ejusdem Tridentini, ut diximus, specialem publicationem in eo loco, ubi matrimonium celebratur. Unde cum inter Infideles ea Tridentini lex non sit publicata, in iis locis nemo tenetur legem illam servare: Quamvis fideles in iis locis commorantes alias antiquas leges Ecclesiasticas servare teneantur, videlicet adhibere testes, quibus conjugium probari possit, & instrumenta publica de eo conficere.

VII. Inferitur ultimo, quod si matrimonium celebratum coram Parocho, & testibus fuit nullum ob occultum aliquod impedimentum, puta, ob affinitatem, satis sit ad illud revolvendum, quod, sublato impedimento, contrahentes inter se privatim renouent consensum. (Esto verum sit, quod si impedimentum erat publicum, aut probari poterat plene, scilicet per duos testes, omni exceptione majores, quamvis nunquam sit probandum, debeat iterum matrimonium contrahi coram Parocho, & testibus). Ita Sanch. lib. 2. disp. 37., Perez, Bonac., Hurt., Navar. contra Pont., Ledesim., Guttier. Ratio est, quia lex irritans matrimonium clandestinum non comprehendit hunc casum; nulla enim lex comprehendit casum, in quo cessat ratio, & finis legis; sed finis hujus legis est, ne conjuges possint rescindere contractum matrimonialems absque eo, quod Ecclesia pos-

sit illis resistere; qui finis cessat in casu nostro, ut patet; ergo lex ista non se extendit ad casum adductum.

Hic autem subtiliter notandum cum Sanch., aliud esse, quod lex non obliget in casu, quem non comprehendit, eo quod cesset finis legis; aliud vero esse, quod lex in casu, quem comprehendit, cesset obligare, eo quod cesset finis legis: Quod hoc exemplo declarat Sanch.: Fingamus, Superiorem præcipere Religiosis, ne adeant locum, ubi operarii laborant, idque eo fine, ne loquelis illos impediant; Si Religiosi adeant eum locum, & taceant, cessat quidem in tali casu finis legis; sed lex talem casum vere comprehendit; Et ideo Religiosi illum locum adeuntes, quamvis taceant, adhuc sunt inobedientes; nisi Episcopus aliud suadeat: Contra vero, si Religiosi adeant eum locum die festivo, quando non sunt ibi operarii laborantes, lex talem casum non comprehendit. Unde Religiosi eo adeuntes, imo etiam ibi loquentes, legem illam non violant. Idem dicas in re nostra: Si matrimonium celebraretur aliquando coram centum testibus, cessaret quidem finis legis exigentis Parochum; At non cessat in tali casu lex; quia lex exigens aliquid, tamquam formam substantialem, non cessat, quando cessat in aliquo casu particulari finis legis; unde matrimonium coram centum testibus, sed non coram Parocho celebratum, est invalidum: Contra tamen; si matrimonium sit celebratum coram Parocho, & testibus invalide propter occultum aliquod impedimentum, quando deinde celebratur, sublato impedimento, non requiritur assententia Parochi, & testium, ut valide celebretur; non quia cessat finis legis comprehendentis hunc casum, sed quia lex ista talem casum non comprehendit.

Si tamen coram Parocho, & testibus.

stibus celebratum sit matrimonium sub conditione aliqua, ea purificata, probabilius est, quod debeat iterum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahi; aut saltem, quod illi certiores fiant de conditione jam purificata, ut possint de ea testari, prout dicemus art. 6. num. 4.

VIII. Quaritur secundo; Quinam Parochus, & quinam testes debeant matrimonio assistere, ut illud non dicatur clandestinum, sed publicum, ac solemne?

Respondeo, quod ad validitatem, & publicitatem matrimonii requiratur assistentia proprii Parochi, aut Ordinarii, aut assistentia alterius Sacerdotis de proprii Parochi, aut Ordinarii licentia; necnon assistentia duorum, vel trium testium habentium usum rationis, etiamsi non sint, omni exceptione majores; ut communiter docent cum Sanch. disp. 41. contra nonnullos, qui volunt, testes debere esse omni exceptione majores, ut dicemus in calce hujus articuli.

Infertur hinc primo, posse etiam assistere, vel dare licentiam alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, non solum Vicarium Capitularem, sed etiam Vicarium Generalem (quia facit cum Ordinario unum Tribunal) non vero Vicarium foraneum: Ratio est, tum quia universim, quod conceditur in jure Episcopo, conceditur pariter ejus Vicario Generali, nisi expresse excludatur; tum etiam, quia Vicarius Generalis, non vero foraneus, venit nomine Ordinarii, seu habentis ordinariam jurisdictionem; ut communiter docent contra Ledesm. apud Perez disp. 40. sect. 1: Archiepiscopus vero in Diocesi Episcopi suffraganei solum habet ordinariam jurisdictionem, dum actu visitat ex *cap. ult. de Censibus in 6.*; vel in causis ad ipsum per appellationem devolutis; Ideo tunc solum potest assistere matrimonio, aut

alteri Sacerdoti dare licentiam assistendi.

Sciendum tamen ex communi Theologorum doctrina, & ex declaratione Cardinalium, Parochum, vel Episcopum solius originis non censi relata ad hunc effectum proprium Parochum, aut Episcopum. Quare dicitur proprius Parochus, vel Episcopus solum ille, in cujus Parochia, vel Diocesi alter Sponsus habet domicilium, vel quasi domicilium; hoc est, vel habitat cum animo ibi permanendi perpetuo (etiamsi per horam dumtaxat ibi habitaverit, ut advertit Perez disp. 40. sect. 2.) vel habitat animo permanendi per majorem partem anni; ita ut pariter primo die, quo incipit ibi habitare cum tali intentione ibi habitandi per majorem anni partem, quasi domicilium acquirat, & eo ipso primo die possit ibi matrimonium contrahere; ut pariter notat Croix de matrim. num. 722. Et sane si domicilium, aut quasi domicilium satis est, ut possit quis alicubi suscipere omnia Sacramenta (excepto Sacramento Ordinis, & tonsura, ad qua non satis est, quasi domicilium; sed requiritur, vel domicilium, vel origo, vel beneficium eo modo, quo exprimitur in Bulla Innoc. XII., qua incipit, *Speculatores.*) Et ut possit ibi sepelli, & ad leges illius loci astringi; consequenter id etiam satis erit, ut possit coram Parocho illius loci matrimonium contrahere.

Quod si quis aequaliter habitat in duplici Parochia, Verbi gratia, astate in una, & hyeme in altera, uterque dicitur proprius Parochus; ut communiter docent cum Sanch. contra Navar. existimantem, requiri assistentiam illius Parochi, in cujus Parochia matrimonium contrahitur.

Parochus autem proprius Vagabundorum relate ad assistendum matrimonio, & ad audiendas confessiones.

dicis

dicatur is, in cuius Parochia actu habitant: Præcipit tamen Tridentinum, ne Parochi eos jungant, nisi diligenter prius inquisierint de eorum statu, & rem ad Ordinarium detulerint, ejusque licentiam obtinuerint: quæ si Parochus non præstet, peccat graviter, sed matrimonium, cui assistit, est validum.

IX. Infertur secundo, Parochum posse valide, & licite assistere matrimonio, etiam in aliena Parochia, & Diocesi; sicut etiam dare licentiam assistendi. Ita communiter contra Navar. apud Sanch. lib. 3. disp. 19. Ratio est, tum quia Tridentinum exigit solum assistentiam proprii Parochi, non vero assistentiam proprii Parochi in propria Parochia; tum etiam quia soli actus jurisdictionis contentiosæ, & litigiosæ non possunt exerceri proprio territorio; Assistere autem matrimonio simpliciter non est actus jurisdictionis, ut patet; quia nullus actus Ordinis, aut jurisdictionis potest fieri ab invito, & contrariam intentionem habente ex leg. *Non omnis ff. de rebus creditis*; at assistentia Parochi omnino inviti, & contrariam intentionem habentis sufficit ad valorem matrimonii, ut omnes docent; ergo talis assistentia non est actus jurisdictionis. Præterea dare licentiam assistendi matrimonio alteri Sacerdoti, vel non est proprie actus jurisdictionis, ut docet Navar.; quia Parochum dare hanc licentiam nihil aliud est, quam substituere sibi aliquem idoneum testem, potestate sibi ad hoc facta a Concilio, quod non est actus jurisdictionis: Vel si est actus jurisdictionis, ut docet Con. disp. 27. dub. 2., eo quod dare licentiam videatur esse actus superioritatis, certe non est actus jurisdictionis contentiosæ, sed gratiosæ, & voluntariæ, & consequenter exerceri potest extra locum propriæ jurisdictionis,

seu extra proprium territorium ex communi Doctorum doctrina.

Infertur tertio, Parochum, etiam non Sacerdotem, posse valide, & licite assistere, vel dare licentiam Sacerdoti assistendi matrimonio; ut communiter docent contra Rodriq. & alios apud Perez disp. 40. sect. 3. Ratio est, quia Tridentinum in Parocho non exigit Sacerdotium.

Infertur quarto, validum esse matrimonium, cui assistit Parochus, non solum interdictus, cui prohibitum est assistere matrimonio, aut suspensus, aut irregularis, aut excommunicatus toleratus (quod communiter docent) sed etiam cui assistit, vel dat licentiam assistendi Parochus excommunicatus non toleratus; ut communiter docent contra Avilam 2. part. de Censuris disp. 3. dub. 1. Ratio est, quia excommunicatus non toleratus invalide exercet solos actus jurisdictionis; at assistere matrimonio non est actus jurisdictionis, ut diximus: Neque est actus jurisdictionis dare licentiam assistendi, ut fert communior, & probabilior sententia apud Perez disp. 40. sect. 4.; Etenim collatio talis licentiæ non est institutio Judicis, sicut dare licentiam audiendi confessiones; nec pertinet ad Superiorem, qua talem (ut dare licentiam administrandi Eucharistiam) sed est quædam designatio spectatoris, qua talis, ut possit testificari de matrimonio, facta ex ordinatione Tridentini, a quo immediate Sacerdos designatus accipit potestatem assistendi, & non a Parocho designante: Ad eum prorsus modum, quo quando Episcopus dat facultatem audiendi confessiones Sacerdoti, quem sibi Titius elegerit, in tali casu non Titius, sed Episcopus dat Sacerdoti immediate potestatem audiendi confessiones.

Hinc etiam est, quod Sacerdos degradatus possit etiam valide assistere
de

de licentia Parochi, ut docet Sayr. apud Bonac. punct. 8. Ratio est, quia versatur in materia matrimonii, quae favorabilis est, & quia Sacerdos degradatus adhuc est Sacerdos.

Addo ex Sanch. lib. 3. disp. 21., Hurt., Perez contra Pont., quod Parochus excommunicatus vitandus non solum valide, sed etiam licite assistere possit matrimonio, quando ad id requiritur. Ratio est, quia licitum est communicare cum excommunicato vitando, quando adest aliqua necessitas; In casu autem datur necessitas sufficiens; cum non possint Sponsi absque proprio Parocho contrahere; ergo possunt illius assistentiam requirere; atque adeo potest ille licite assistere, vel dare licentiam alteri assistendi. Non potest tamen benedicere Sponsos solemnibus benedictione; quia sine ulla necessitate communicaret cum fidelibus in divinis officiis; nulla enim datur necessitas benedictionis sollemnis; cum id non pertineat ad decentem celebrationem contractus matrimonialis; & ideo solet id subsequi multo tempore post contractum matrimonium. Quod si assisteret matrimonio sine ulla necessitate Parochus excommunicatus vitandus, peccaret quidem, sed irregularitatem non incurreret: quandoquidem non violaret censuram per exercitium Ordinis Sacri; non enim pertinet ad Ordinem Sacrum assistere matrimonio, cum possit sine Sacro Ordine Parochus assistere: Contra vero Irregularitatem incurreret, si benediceret solemniter Sponsos, quia benedictio sollemnis sacrum Ordinem requirit, ut notat Perez disp. 40. sect. 4.

X. Dubium est primo; An sit validum matrimonium contractum coram eo Sacerdote, qui licentiam assistendi aut obtinuit per dolum, aut extorsit per vim, ac metum gravem?

Respondeo cum Bonac. punct. 8.,

& Perez distinguendo; Est enim validum, si licentia extorta sit per metum gravem, necnon si per dolum, & mendacia versantia circa causam impulsivam: Est vero invalidum, si extorta sit licentia per dolum versantem circa causam finalem, seu circa substantiam rei; aut si concedens licentiam expresse dicat, se illam non concedere, deficiente veritate, seu non veris expressis. Probat per partes: Primo valida est licentia per metum extorta. Ita Sanch. lib. 3. disp. 38., Con., & alii communiter. Ratio est, quia, ut diximus, art. super., metus non tollit voluntarium, sed solum tollit plene voluntarium; Unde contractus metu celebrati sunt validi jure naturali, & positivo, quamvis sint rescindendi. Secundo, est valida licentia obtenta per dolum, & mendacia versantia circa causam impulsivam, Verbi gratia, si petatur licentia nomine alicujus Magnatis, ut eo intuitu facilius concedatur. Ratio est, quia ex Theologorum, & Jurisperitorum axiomate; cessante tantum causa impulsiva, non cessat dispositio. Addo cum Perez, esse etiam validam licentiam, si falso exponatur aliqua causa, quae sit impulsiva simul, & motiva, qua scilicet cessante, nullatenus licentia concederetur, dummodo vere detur etiam aliqua alia causa motiva, & finalis, propter quam licentia concedatur. Tertio, si falsa sit omnis causa finalis, seu motiva exposita, nulla est licentia. Ratio est, quia nihil est magis contrarium consensui concedentis licentiam, quam talis error, ex leg. *Si per errorem ff. de jurisdictione omnium Judicum*. Quarto; invalida est etiam licentia, quando concedens illam expresse dicit, se talem licentiam non dare, deficiente veritate cau-

causæ expositæ. Ratio est, quia expresse negatur consensus, deficiente veritate illius causæ, qualiscumque ea sit; & ideo rescripta Pontificum dolo obtenta sunt nulla; quia expresse dicunt: Veris expositis.

XI. Dubium est secundo; An valide assistat matrimonio Sacerdos post obtentam licentiam assistendi, sed antequam habeat notitiam talis licentiæ; verbi gratia, quia literæ expeditæ sunt, sed nondum pervenerunt?

Respondeo, quod invalide assisteret, ut communiter docent cum Sanch. lib. 3. disp. 36., Perez, & aliis contra Sylvest., & alios apud Suar. lib. 8. de legibus cap. 25. num. 10. Ratio est, quia, universim concessio, vel privilegium concessum privatæ personæ nihil potest operari, antequam habeatur ejus notitia ab ipso privilegiario; quicquid in contrarium doceat Sylvest. Et ratio a priori est, quia privilegium, & licentia sunt quædam donatio; Hæc autem non acquiritur ante acceptationem, nec acceptatur ante notitiam; ergo licentia, & privilegium ante notitiam, quod sint concessa, sunt invalida. Non nego, posse Principem Supremum aliquando concedere privilegium, quod vim suam habeat, antequam ad notitiam privilegiarii perveniat; sed intentio concedentis regulariter non est talis; nec verba privilegiorum hoc indicant; nec expedit ita concedi, ut notat Suar. loc. citat. Forte sola absolutio a censura potest operari suum effectum, antequam ad notitiam absolventis, facultas absolvendi perveniat; quia ad ejus validitatem non requiritur acceptatio, cum possit dari etiam invito. Notat hic Sanch. contra Perez, quod si licentia petatur a Parocho per Procuratorem, valida sit, si innotescat tantum Procuratori, & ab eo acceptetur.

Oppones; Quando per conjecturas

Pars VII.

constat hic, & nunc esse concessam licentiam, videtur, satis esse illa moralis præsumptio, & spes licentiæ concessæ.

Respondeo tamen, hoc communiter a Doctoribus negari; tum quia sæpe istæ conjecturæ fallunt; tum etiam quia lex Tridentini de assistentia Parochi, & testium stat veluti in possessione obligationis; ergo non potest sua possessione spoliari, donec constet de privilegio, & de licentia concessa; atque adeo non sufficit illa præsumptio, & spes licentiæ obtentæ.

Hinc est (ut communiter docent cum Sanch., & Con.) quod Sacerdos non debeat credere contrahentibus, si dicant, se habere licentiam a Parocho, ut possint coram illo contrahere, donec certa signa afferant, aut nisi sint magnæ fidei Personæ graves, & probæ. Ratio est, tum quia requiritur ad hoc certitudo moralis; tum etiam, quia universim in iis, quæ spectant ad externam gubernationem Ecclesiæ non debet credi testantibus in propria causa, ex *cap. Sicut, de Sententia excommunicationis*, ubi dicitur: Non esse credendum Excommunicato dicenti se esse absolutum.

XII. Dubium est tertio; An valide assistat matrimonio, aut ad id delitentiam Parochus intrusus, seu qui errore tantum communi, sed sine titulo colorato æstimatur Parochus?

Respondeo, communiter Doctores docere cum Sanch. lib. 3. disp. 22. num. 49., quod gesta cujuscumque habentis jurisdictionem, puta Parochi, Confessarii, Judicis, necnon cujuscumque habentis officium publicum, puta Tabellionis, &c. sint valida, si is habeat titulum, seu officium vere collatum a legitimo Superiore, quamvis invalide ob aliquod impedimentum occultum; dummodo errore communi æstimetur, titulum, seu officium esse

N

se

fe illi valide collatum : Quod si communis error sine tali titulo colorato, seu putativo intercedat, gesta ejus sint invalida. Unde sequitur, quod si Parochus intrusus, seu qui errore communi existimatur Parochus, sine tali titulo accepto a suo Superiore assistat matrimonio, aut det alteri licentiam assistendi, tale matrimonium esset invalidum.

Ratio autem, quare quando habetur titulus coloratus cum errore communi, gesta sint valida in utroque foro, est, quia in tali casu aequitas, & benignitas juris postulat, ut a Superiore suppleatur defectus ob bonum commune, & publicam utilitatem, conferendo ei quodammodo actualem jurisdictionem ad singulos actus; dummodo tamen materia sit subiecta potestati humanae; Quod constat ex *leg. Barbarius Philippus ff. de Officio Pratoris*; ubi ob publicam utilitatem approbantur gesta Barbarii promoti a Populo Romano ad Praturam invalide ob impedimentum occultum servitutis: Et additur ibi ratio; quia scilicet Populus Romanus poterat etiam servo illam potestatem conferre: Et idem statuitur in jure Canonico *cap. Infamis 3. quest. 7.* Aliter magna perturbatio sequeretur in Republica. Additque Sanch., satis esse, quod probabiliter is habeat titulum coloratum, seu apparentem: Verbi gratia, satis est ad validitatem confessionis dari opinionem probabilem, quod Sacerdos habuerit facultatem absolvendi; vel dari opinionem probabilem ex auctoritate Doctorum, quod possit absolvere a reservatis. Ratio est, quia, cum licitum sit operari ex opinione probabili, si absolutiones datae a tali confessario essent irritae propter impedimentum occultum, eadem sequerentur incommoda in Republica.

Si vero solum adsit error communis, quod aliquis, verbi gratia, sit

Parochus, vel Confessarius, vel Judex, & non adsit titulus coloratus, seu non adsit opinio, ne probabilis quidem, quod tale munus a legitimo Superiore ille acceperit, communius a Doctoribus reputantur gesta hujus invalida; nec oppositam sententiam existimat probabilem Sanch. loc. cit. Ratio est, quia tam in *leg. laud. Barbarius*, quam in *cap. Infamis* expresse dicitur, ideo gesta valere, quia prae errore communi intercessit titulus coloratus, seu auctoritas legitimi Superioris, qui conferre poterat jurisdictionem, quae propter impedimentum occultum deficiebat.

His tamen non obstantibus, Dian. part. 3. tract. 4. resol. 122., & part. 8. tract. 1. resol. 94. docet cum Pont. Molfes., & Joan. Sanch. valere in utroque foro gesta Parochi, Judicis, Confessarii, Tabellionis, &c. etiamsi solus error communis sine titulo colorato intercedat; Unde docet, validum esse matrimonium, cui Parochus intrusus assistit, etiamsi a contrahentibus sciatur, non esse vera Parochum, illum, qui communiter ab aliis Parochis existimatur. Ratio est, quia eadem inconvenientia sequeretur in Republica, si acta istorum essent invalida, sive titulus coloratus annexatur errori communi, sive non annexatur: ergo eadem dispositio legis debet esse utrobique; atque adeo ex aequitate, & benignitate juris asserendum, utrobique suppleri defectum, qui a potestate humana suppleri potest.

XIII. Dubium est quarto; An testes, coram quibus celebratur matrimonium, debeant esse omni exceptione majores?

Respondeo cum communi negative; etenim Tridentinum nullas qualitates in testibus requirit; aliter possent multa matrimonia revocari in dubium, praesertim in Pagis; ubi plerum-

rumque ignoratur, quinam sint testes omni exceptione majores. Proinde possunt esse testes in casu nostro, etiam Fœminæ, Parentes, Infames, excommunicati, Infideles, Inviti, ac Repugnantes; dummodo habeant usum rationis, & percipiant quid agitur, ita ut possint illud postea testari. Suppleret enim defectum testimonii auctoritas Parochi.

XIV. Rogabis hic; Si revalidandum sit matrimonium privatim sine Parocho, & testibus, propter impedimentum occultum, quod probari non possit per duos testes omni exceptione majores, juxta dicta num. 7., quinam consensus requiritur? Et num debeat utrique conjugum cognitum esse impedimentum dirimens, & invaliditas matrimonii contracti, ut possit revalidari?

Respondeo, in tali casu curandum esse, ut uterque conjux ponat consensum absolutum, cum non sufficiat conditionatum. Unde non sufficit, quod alter dicat; Si non nupsissem tecum, ita te diligo, ut tecum nubere; sed uterque dicere debet: Volo tecum nubere, etiam si hætenus non nupsissem, aut forte invalide nupsissem, ut notat Sanch. lib. 2. disp. 35. Quando autem periculum est, quod conjux ignarus impedimenti, ac nullitatis matrimonii nollit illud convalidare, ex quo scandalum oriretur, præsertim si adesset proles, non est necesse, ut illi impedimentum, & nullitas matrimonii detegatur. Neque obstat, quod consensus, qui de novo poneretur, procederet ex errore, & ignorantia illius nullitatis, & quod nollit ille contrahere iterum, si notitiam haberet talis nullitatis. Nam hic error non esset circa substantiam Matrimonii, seu circa personam, sed circa qualitates, cum sit solum error juris, quatenus ille putat, se matrimonio ligatum, cum non

sit; Consensus autem procedens ex errore circa qualitates sufficit ad valorem matrimonii. Sic qui contrahit cum Berta, quam credit ditissimam, cum sit pauperrima, valide contrahit, quamvis non contraxisset, si nota fuisset talis paupertas.

Quando tamen, nec infamia, nec scandalum, aut quid simile sequeretur, si detegeretur utrique conjugum nullitas præteriti matrimonii, utique detegenda esset, ut docent communius apud eundem Sanch. lib. 2. disp. 36.

ARTICULUS V.

De Consensu clandestino secundum quid.

- I. Peccat graviter, qui sine Episcopi dispensatione, omissis denunciationibus contrahit matrimonium. Sed hoc non est invalidum.
- II. Quas ob causas omitti possunt denunciationes?
- III. Impedimentum occultum revelandum est, quamvis probari non possit.
- IV. Contrahentes, qui aliquo impedimento occulto laborant, vel tenentur desistere a matrimonio, vel illud, etiam cum propria infamia, revelare, si alter desistere nolit.
- V. Si habens impedimentum occultum sine magno scandalo desistere non possit, quid faciat?
- VI. Omittere benedictionem nuptialem ante consummationem matrimonii, num sit mortale; aut saltem veniale?

I. **N**Otavimus articulo super. dici consensum secundum quid clandestinum, quando habetur contractus matrimonialis absque præviis proclamationibus.

Quæritur nunc primo; An sit in-

N 2 va-

validum matrimonium, si denunciations omittantur, seu si sit clandestinum secundum quid?

Respondeo negative; Ex Tridentino enim solus defectus Parochi, & restium reddunt matrimonium invalidum; Quare dum Concilium jubet, ut Parochus assistat matrimonio, præmissis proclamationibus, præcipit ea, quæ ad licite, non ad valide agendum requiruntur; Sicuti quando præcipitur, ut excommunicatio feratur in scriptis, & præmissa trina monitione: Hæc enim spectant ad accidentalem, non ad substantialem formam actus.

Oppones Regulam 64. juris in 6., ubi habetur, quod quæ contra jus fiunt, debeant utique pro infectis haberi; atqui matrimonium, non præmissis proclamationibus, est contra jus: ergo habendum pro infecto, & irrito.

Respondeo, regulam illam intelligi, ut factum contra legem habeatur pro non factio, quando lex statuit formam substantialem actus, non vero quando formam accidentariam; & quando solum præscribit modum, ut recte fiat. Adde, esse speciale in favorem matrimonii, quod ex simplici prohibitione, absque clausula irritante, illud non irritetur; ex decisione Rotæ apud Perez disp. 43. sect. 2.

Hinc sequitur, denunciations in utraque contrahentis Parochia omitti non posse sine peccato mortali; cum res ista sit gravis, ut communiter docent contra Sot., qui putat per se loquendo esse tantum veniale. Potest tamen in hac lege aliquando, ut supra diximus, dispensare Ordinarius, videlicet Episcopus, immo etiam Vicarius Generalis: Quamvis enim verum sit, quod refert. Rebell., Papam dixisse, quoad hoc nomine Ordinarii intelligi Episcopum, non idcirco excludendus est Vicarius Generalis; quia pro ea-

dem persona cum Episcopo habetur, & unum cum illo tribunal constat: Sicuti nec excluditur ille, qui, quamvis non sit Episcopus, jurisdictionem tamen habet Episcopalem annexam suæ dignitati.

Neque dicas: Episcopus potest denegare Vicario potestatem dispensandi in proclamationibus, ut fatetur Sanch. lib. 3. disp. 7. ergo non est concessa Vicario Generali talis potestas a Trident., cum inferior nihil possit contra legem Superioris; sicuti neque potest Episcopus tollere a Parocho potestatem assistendi matrimonio, aut dandi alteri Sacerdoti licentiam assistendi; cum hanc potestatem habeat Parochus a Trident.

Nam respondeo, quod sicut potest Episcopus totum officium Vicarii, non vero Parochi revocare, ita potest partem hanc officii Vicarii revocare, unde potest sibi uni potestatem hanc reservare.

II. Rogabis: Quænam sint causæ, ob quas possit Episcopus in proclamationibus dispensare?

Respondeo cum communi apud Con., & Perez, eas esse; Primo si alias timeatur matrimonium malitiose impediendum; Secundo si ex proclamationibus oriatur scandalum; Verbi gratia, si sponsi vivant in concubinato, & jam publice putantur esse conjuges; Tertio, quando vir est in articulo mortis, & vult ducere suam concubinam, vel ad legitimandam prolem, vel ad salutem animæ suæ; Quarto, quando nimio pudore suffunderentur Sponsi ex denunciationibus; ut si ambo sint senes, vel si senex juvenulam, aut nobilis ignobilem, vel dives pauperem ducat; Talis enim verecundia, quæ ex publicatione matrimonii oriretur, videtur sufficiens causa, ut dispensetur in denunciationibus, ut docet Sanch. lib. 3. disp. 9. cum aliis; Quinto si inflet tempus

Qua-

Quadragesimæ, aut Adventus, unde non possint omnes denunciationes præmitti; Sexto, si Magnates velint repente, & occulte contrahere; celsat enim in hoc casu finis denunciationum; cum enim Magnates sint valde noti, facile sciretur impedimentum, si quod esset. Ex quo infert Perez, quod universim possit in denunciationibus dispensari, quando abest timor alicujus impedimenti, ob quamcumque notabilem commoditatem contrahentium sive spirituales, sive temporales.

Si tamen Episcopus, existente iusta, & urgente causa, nolit dispensare, sicut tenetur, poterunt tunc conjuges contrahere, non præmissis denunciationibus. Ratio est, quia præceptum Ecclesiasticum præmittendi denunciationes non obligat cum gravi incommodo, quale esset, si duo illi Sponsi deberent semper remanere cœlibes, aut si deberent exponere se periculo fornicationis: Immo possent etiam contrahere, non præmissis denunciationibus, quando consuli non potest Ordinarius, & probabiliter judicatur, quod propter necessitatem urgentem non sit obligatio illas præmittendi. Ratio est, quia gravissimum onus imponeretur hominibus, si nunquam liceret uti Epicheja ex iudicio probabili, quando non patet aditus ad Superiorem.

Notandum tamen, quod quando ex legitima causa non præmittuntur proclamationes, debent postea fieri ante consummationem matrimonii ex Trident. (nisi tamen aperte constet, nullum esse impedimenti periculum,) ne contingat, copulam esse fornicariam.

Circa tempus, & locum proclamationum, Concilium vult faciendas a Parocho tribus diebus continuis festivis in Ecclesia inter Missarum solemnias. Verum Bonac. attendens ad finem

Concilio putat, posse fieri extra Ecclesiam, ubi magna multitudo convenit, etiam si die non festivo, vel inter concionandum ab ipso concionatore de licentia Parochi.

III. Quæritur secundo; An sit obligatio revelandi impedimenta matrimonii occulta, quæ probari non possunt?

Respondeo cum communi contra Pont. lib. 5. cap. 34. affirmative; dummodo absque gravi incommodo, & absque aliorum scandalo revelari possint; præmissa tamen correctione fraterna, si ex ea fructus speretur. Ratio est, quia in hoc casu non agitur de peccato probando, aut de pœna infligenda, sed de peccato vitando (quod scilicet sequeretur, si invalide cum impedimento dirimente Sponsi contraherent) Unde ad peccatum hoc vitandum, satis est testimonium unius, vel sola fama de impedimento Ex cap. *super eo, De testibus*, ut diximus quæst. 2. art. 7. de Sponsalibus: ergo quilibet tenetur manifestare impedimentum, etiam si ex delicto occulto ortum, etiam si illud sub secreto acceperit (dummodo acceperit a personis fide dignis,) & etiam si juraverit, se non manifestaturum: Juramentum enim non est vinculum iniquitatis; unde non potest obligare ad non obediendum præcepto Superioris, quod est directum ad vitandum peccatum proximi: Neque obligat secretum, ut docet Perez disp. 43. sect. 6., Con. num. 16., & alii apud Mendo in Epitome V. *Secretum*; Et ratio est, quia prævalet secreto reverentia Sacramento debita, & bonum salutis contrahentium: Neque demum obligat fama, quia si præmissa correctione fraterna, nolunt Sponsi a matrimonio desistere, tibi imputent, quod in iis angustiis versentur, ut debeant infamari. Probabile tamen est, ut docet Perez loc. cit., quod si con-

contrahentes sint in bona fide, & impedimentum est occultum, ita ut probari nunquam possit, non sit obligatio illud manifestandi, si id commode fieri non possit; tum quia in tali casu nullum daretur peccatum, quod deberet vitari, nisi tantum materiale; tum etiam, quia, si impedimentum esset affinitatis, non potest probari unico teste *ex cap. Licet De Testibus*.

IV. Adde, ex vi denunciationis teneri ipsos contrahentes, vel desistere a nuptiis, vel fateri impedimentum quantumcumque occultum, & cum propria infamia conjunctum, ut notat Con., & Perez ex Sanc. lib. 3. disp. 14. Ratio est, quia quamvis nemo, etiamsi interrogatus sub juramento, teneatur fateri crimen suum, quando proceditur ad punitionem, nisi præcedat semiplena probatio; Cum nemo possit esse primus testis contra seipsum; Nihilominus, quando Judex procedit, non ad punitionem, sed ad cognitionem impedimenti ad matrimonium, vel ad Ordines suscipiendos, quia solum procedit ad vitandum peccatum, debent ipsi etiam Rei, etiam cum propria infamia, illud manifestare, nisi velint infamiam vitare, cessando a matrimonio, vel a susceptione Ordinis. Cum hoc tamen simul verum est, ut docet Pont. apud Perez, quod si Sacerdos aliquis, verbi gratia ex diversis feminis susceperit masculum, & feminam, qui bona fide velint contrahere matrimonium, non teneatur cum propria infamia manifestare impedimentum consanguinitatis; quia cum contrahant bona fide, ex occultatione impedimenti nullum sequeretur peccatum, nisi materiale: Secus accidit, si contrahant mala fide, & præmissa correctione nolint a nuptiis desistere.

Dices: Si duo Sponsi petant publice suscipere Sacramentum matrimonii, non possunt publice repellere a Pa-

rocho, qui privatim scit, illos in mortali contracturos: ergo neque possunt repellere ob impedimentum occultum; atque adeo impedimentum occultum non est manifestandum. Antecedens patet; Nam Christus Dominus dedit Eucharistiam Judæ, quem sciebat indigne illam suscipere, & maluit projicere Margaritam ante porcum, quam illius famam denigrare; ergo universim non debet detegi crimen occultum ad vitandam susceptionem indignam Sacramenti.

Respondeo, concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia in primo casu agitur de vitando uno tantum peccato indigne susceptionis Sacramenti: in secundo casu agitur de vitandis innumeris peccatis fornicationis, quæ sequerentur, si cum illo impedimento occulto dirimente contraheretur matrimonium. Adde, desudare Doctores apud Con. quæst. 80. de Sacram. art. 6. in indaganda veritate antecedente; Communiter tamen docent, id verum esse, quia ea lege instituit Christus Dominus Sacramenta, ut non debeant ab iis repellere peccatores occulti; tum quia aliter sequeretur magna perturbatio, & multi injuste ditamarentur ob imprudentiam, & scrupulam Ministrorum; tum etiam, quia si manifestentur peccatores occulti, ne indigne suscipiant Sacramentum, vitatur quidem indigna susceptio Sacramenti, seu peccatum externum, sed non vitatur peccatum internum eorum, qui etiam statuerunt in corde suo, Sacramentum in mortali suscipere: At in secundo casu vitantur innumera peccata fornicationis, & perseverantia contrahentium in statu peccati mortalis; unde nihil mirum, si famæ etiam propria prævalere debeat bonum hoc spirituale proximi.

Ubi etiam notandum, quod si quis velit, exempli gratia, Eucharistiam

inscipere, ut ea in maleficiis abutatur, non debeat illi ministrari, si occulte tantum, sed non ex confessione Sacramentali peccatum hoc a ministro cognoscatur; quia in tali casu fama proximi prevalere debet externa reverentia Christo debita; Unde non debet Sacerdos tali peccato cooperari ministrando illi Eucharistiam, ne occultum hunc peccatorem infamet, juxta doctrinam communem Doctorum.

V. Queritur tertio; Quid faciendum, si contrahentes agnoscentes impedimentum, non possent sine magno scandalo a matrimonio desistere?

Respondeo ex Pont., & aliis apud Perez, posse Sponfos matrimonium contrahere sub conditione, si Papa dispenset; Probabile enim est, matrimonium sub conditione contractum non esse deinde repetendum, purificata conditione; & interim possunt in eadem domo habitare; Et quamvis exponant se periculo fornicationis, excusantur tamen ex occurrentia ingentis scandali; unde possunt, & debent alia via periculo fornicationis occurrere, videlicet orationibus, & poenitentia.

Verum præstat, quod vir faciat votum castitatis ad tempus, videlicet donec veniat dispensatio ab illo impedimento, & deinde publicet se habere votum castitatis: (præscindendo, an illud fuerit ad tempus, an vero perpetuum, ne petatur ab Episcopo dispensatio) unde debeat a Pontifice dispensationem expectare, & interim velle tantum, sicut potest, contrahere sub conditione, quod Papa dispenset; sic enim nec teneretur, nec posset cohabitare.

VI. Queritur ultimo; Sitne mortale omittere benedictionem nuptialem ante consummationem matrimonii?

Respondeo cum communi contra nonnullos apud Sanch. lib. 7. disp. 82., & lib. 3. disp. 12., neque esse peccatum mortale consummare matrimonium ante talem benedictionem, neque esse peccatum mortale illam simpliciter omittere, nisi ex contemptu, aut scandalo omittatur. Ratio est, quia non videtur esse res gravis, nec valde congruens progressui matrimonii; Etenim benedictio nuptialis non est Sacramentum, sed quoddam sacramentale, nec tanti momenti, quanti Sacramentalia, quæ Baptismo præmittuntur. Quamvis autem non vacet culpa veniali, illam simpliciter omittere sine ulla causa contra usum, & consuetudinem Ecclesiæ; nihilominus probabile est, nullam esse culpam ex justa causa, videlicet ratione temporis feriat in Adventu, aut Quadragesima, consummare matrimonium ante benedictionem Ecclesiæ; Cum videatur, esse consilium, non præceptum, illam præmittere: Dicit enim Trident. sess. 24. *Hortatur Sancta Synodus, ut conjuges, ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent*; quod verbum *Hortatur*, videtur significare consilium, ut notat Sanch. Notandum præterea, secundas nuptias non esse iterum benedicendas, quia solemnes Ecclesiæ benedictiones non debent bis iisdem rebus conferri ex cap. *Vir 3. De secundis nuptiis*, etiamsi alter tantum conjugum secundo nubat; Quamvis multis in locis ex consuetudine soleant benedici secundæ nuptiæ, quando alter primo nubit, & alter est viduus, ut Sanch. lib. 7. disp. 82.

ARTICULUS VI.

De Consensu conditionato.

I. In quo differant conditio, demonstratio,

- tio, causa, dies, & modus, qua contractui matrimoniali sepe adiunguntur? Et quotuplex soleat esse conditio?
- II. Nec demonstratio, nec causa adiecta contractui suspendunt, aut vitiant contractum, sed solus error, aut circa eius substantiam, aut circa qualitates substantiales.
- III. Modus adiectus contractui, probabiliter illum non vitiat; quamvis sit rei impossibilis, aut turpis. Dies vero, non secus, ac conditio illum suspendit; non tamen conditio necessaria.
- IV. Contractus sub conditione contingenti, illa purificata, non requirit novum consensum.
- V. Non vitiat matrimonialem contractum conditio impossibilis, aut turpis. (nisi sit contra tria illa bona, Proles, Fidei, & Sacramenti) Alios vero contractus vitiat.
- VI. Conditio ista, Si Papa dispenset, dicitur impossibilis solum in casu, quo nunquam Papa dispensare soleat. Et conditio, si aliter voveat castitatem, aut Religionem ingrediatur, non dicitur esse contra substantiam matrimonii.
- VII. Ista conditio, Si Pater consenserit, quomodo intelligenda?
- VIII. Conditio indifferens, ac impertinens, contractum suspendit.
- IX. Conditiones turpes contra substantiam matrimonii irritant etiam contractum Sponsalium.
- X. Extenditur etiam ad contractum Sponsalium lex, quod conditiones alia turpes, & impossibiles habeantur pro non adiectis; non tamen lex irritans matrimonium clandestinum.
- I. **Q**uæritur primo; In quo differat Conditio a Demonstratione, Causa, Die, & Modo adiectis contractui, sive matrimoniali, si-

ve sponsalicio?

Respondeo, in hoc differre, quod contractus dicatur fieri cum Demonstratione, quando denotatur, seu demonstratur aliqua qualitas personæ, cum qua contrahitur; ut si dicatur: Duco te, quæ es virgo. Fit vero contractus cum Causa, quando explicatur motivum, propter quod fit; ut si dicatur: Duco te, quia es virgo. Fit cum Die, quando denotatur tempus, quo incipit obligare contractus; ut si dicatur: Accipio te in meam post tres dies. Fit sub Modo, quando contractui adjicitur aliquod onus; verbi gratia, Duco te, ut mihi infervias. Demum fit contractus sub Conditione, quando apponitur aliqua conditio ad suspendendum contractum; ut Duco te, si Papa dispenderit.

Porro conditiones, alia sunt honestæ, alia turpes, alia necessaria, alia contingentes, alia impossibiles, alia impertinentes, alia de præterito, alia de præsentis, alia de futuro. Demum conditiones turpes; alia sunt contra substantiam matrimonii, quæ scilicet repugnant tribus bonis matrimonii, idest proles, fidei, seu fidelitatis, & Sacramenti, seu indissolubilitatis, ut si dicatur: Duco te, si venenum sterilitatis sumpseris; Vel si promiseris copiam tui corporis alteri; Vel duco te usque ad obitum tui patris: Alia vero conditiones turpes non sunt contra substantiam matrimonii, ut duco te, si Petrum occideris.

II. Quæritur secundo; Quanam conditiones, aut demonstratio, causa, dies, vel modus adiecta contractui suspendunt, aut vitiant illum?

Respondeo, & dico primo, nec demonstratio, nec causa adiecta contractui suspendunt, aut vitiant illum, etiam si sint falsa; Quare si dicatur: Duco te, quæ es virgo, aut quia es virgo, validus est contractus, etiam si non

non sit virgo. Ratio est, quia ea verba non determinant objectum contractus, nec designant, consensum in illum ferri sub conditione, sed tantum exprimiunt opinionem contrahentis circa tale objectum, & causam contrahendi. Quamvis autem verum sit, quod ille non contraheret, si ea non esset virgo, non per hoc non datur consensus absolutus constitutivus contractus: Etenim solus error, qui sit circa substantiam, seu circa personam, aut circa conditionem personæ spectantem ad substantiam contractus, est ille, qui impedit consensum absolutum: Unde si dicatur: Duco te, quia es Berta, vel quia libera, vel quia primogenita, matrimonium non est validum, si illa non esset Berta, aut non libera, aut non primogenita, ut notat Perez disp. 16. sect. 5., quia in his casibus error est, aut circa substantiam contractus, aut circa conditiones substantiales, ut dicemus quæst. sequ., art. 2. quæsit. 2.

III. Dico secundo; neque Modus adjectus contractui vitiat, aut suspendit illum, quando modus est rei possibilis, & honestæ, seu quando contractui adjicitur onus aliquod possibile, & honestum; ut si dicatur: Duco te, ut mihi inservias: Si tamen Modus sit rei impossibilis, aut turpis, probabilius etiam existimo cum Hurt., & Perez contra Sanch. lib. 5. disput. 19., quod neque vitiet, seu annullat contractum; ut si dicatur: Duco te, ut mihi des montem aureum, vel ut fureris, vel ut obligeris ad adulterandum. Ratio est, quia consensus in contractum non habetur dependenter a modo, cum modus non sit conditio; ergo contractus cum tali modo non vitatur, sed est validus, & subsistit.

Dico tertio cum Con., Hurt., Perez contra Sanch. loc. cit., Dies, seu tempus appositum contractui suspen-

PARS VII.

dit contractum, non fecus ac conditio; unde si dicatur: Accipio te in meam post tres dies, matrimonium non est ratum nunc, sed post tres dies; Sicuti cum dicitur: Contraho, si cras pluet, vel si Papa dispensaverit, matrimonium non est ratum, nisi post pluviam crastinam, vel post dispensationem Pontificiam. Ratio est, quia in utroque casu contrahens non intendit ponere contractum perfectum, nisi post tertium illum diem; sicuti etiam non nisi post conditionem purificatam. Neque dicas, disparitatem esse inter tempus, & hanc conditionem, quod conditio ista sit contingens, & tempus illud sit necessario futurum. Nam ex hoc tantum sequitur, quod contractus sub conditione contingenti, contingenter sit futurus perfectus, purificata conditione: Contra vero contractus, cui apponitur dies, necessario post illum diem sit futurus perfectus; non autem sequitur, quod contractus sub conditione contingenti sit futurus perfectus post conditionem, & contractus sub die sit statim perfectus ante lapsum illius diei cum obligatione ligata, seu impedita; ut tenet sententia opposita.

Dico quarto; Conditio, si sit contingens, suspendit contractum; fecus vero si sit necessaria: Verbi gratia, si dicatur: Contraho tecum, si cras pluet, matrimonium non est ratum, nisi post pluviam crastinam: Contra vero si dicatur: Contraho tecum, si cras sol orietur, matrimonium est ratum nunc ante eventum conditionis, tam in foro externo, quam in interno; nisi expresse velint contrahentes suspendi consensum usque ad purificationem conditionis. Ratio est, quia conditio necessaria habetur pro impleta, & ideo ante eventum conditionis necessariae possunt consummare matrimonium; non tamen ante eventum conditionis contingentis: Sicuti

Q ne-

neque ante lapsum temporis praefixi, quando contractui apponitur dies.

IV. Dubium est primo; An contractus sub conditione contingenti celebratus, purificata conditione, sit validus independenter a novo consensu?

Aliqui negant apud Con. Sed communiter affirmant, quia sicuti ceteri alii contractus conditionales non requirunt novum consensum post eventum conditionis, ita nec contractus matrimonialis; quamvis ut contractus sit absolutus, & perfectus, requiratur purificatio conditionis. Hinc sequitur, quod ante conditionis eventum possit talis contractus mutuo consensu revocari; ita ut uterque possit cum alio nubere, neuter tamen possit ante conditionis eventum, altero invito, resiliire; cum ea sit natura contractus conditionalis, ut obliget ad expectandum eventum conditionis.

Dubium est secundo; Utrum dictus contractus sit validus statim posita conditione; an vero quando habetur notitia conditionis purificata?

Respondeo cum Sanch. lib. 5. disp. 7., & Hurt. contra Con., & Perez esse perfectum statim posita conditione, & tunc gratiam propriam hujus Sacramenti conferri: Ad eum modum, quo contractus per Procuratorem celebratus est validus statim posito consensu procuratoris, antequam ejus notitia ad principalem perveniat; Unde si quis ita contrahat: Duce te, si tuus Pater est mortuus, contractus est validus, si revera Pater mortuus est, & solum requiritur talis notitia certa, ut licite possint consummare matrimonium, ne se exponant periculo fornicationis. Quod si quis contrahat matrimonium sub conditione cum duobus, illud matrimonium est validum, cujus conditio primo adimpletur, non vero, quae primo scitur; Si tamen utraque simul adimpleatur, neutrum est

validum propter incertitudinem, ut notant Bonac., Sanch., Con.

Hinc sequitur, quod non debeat esse notus Parocho, & testibus eventus conditionis, ut docet idem Sanch. contra Con., & alios communiter apud Bonac. Ratio est, quia satis est, ut contractus fiat coram Parocho, & testibus, ut praecipit Tridentinum. Quare sicut non requiritur, ut quando matrimonium celebratur inter consanguineos, ostendatur Parocho, & testibus dispensatio obtenta; ita nec requiritur, ut impletio conditionis fiat coram illis. Et ratio radicalis est, quia finis Concilii (qui est, ut non possint ad secundas nuptias contrahentes transire) habetur in casu nostro sufficienter. Non negaverim tamen, hujusmodi matrimonia conditionata non esse facile permittenda, ut notat Con.; & adimpleta conditione, consultus esse coram Parocho, & testibus novum consensum absolutum significare, ut notat Croix num. 762. vel iterum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahere; aut saltem illos certiores reddere de conditione jam purificata, ut fert communior opinio, ut possint de ea testari.

V. Quaeritur tertio; validum ne sit matrimonium celebratum sub conditione aliqua turpi; verbi gratia, si fueris, aut si mœchaberis? Et quid si celebretur sub conditione aliqua impossibili, verbi gratia, si volaveris, vel si dederis myriadem aureorum pauperi, quod huic contrahenti sit impossibile?

Respondeo, conditiones turpes esse duplicis generis; Aliæ sunt, quæ adversantur substantiæ matrimonii, seu, ut supra notavimus, sunt contra tria illa bona essentialia matrimonii, ad quæ se debet contrahens obligare, videlicet contra bona prolis, fidei, & Sacramenti, seu indissolubilitatis; ut si quis dicat: Duce te, si sumas phar-

ma-

macum sterilitatis; vel si obligeris ad adulterandum; vel donec inveniam aliam pulchriorem, aut ditiorem: Alia vero conditiones turpes sunt, quæ non adversantur substantiæ matrimonii, seu tribus istis bonis essentialibus, ut *Duco te, si fureris*. His positis; Dico, Conditiones turpes, quæ adversantur substantiæ matrimonii, illud vitare, ac reddere irritum. Ratio est, quia conditio contra substantiam contractus destruit contractum: Contra vero conditiones turpes, quæ non sunt contra substantiam matrimonii (puta, si fureris, si blasphemus); sicut etiam conditiones impossibiles (puta, si digito cælum tangas) non vitiant, seu non irritant contractum, sed habentur in contractu matrimoniali istæ conditiones pro non appositis, tam in foro interno, quam in externo; dummodo adsit consensus absolutus, seu dummodo contrahens non velit expresse suspendere contractum, non purificata condicione. Ita habetur in *cap. finali de conditionibus appositis*.

Hoc tamen non est verum in aliis contractibus, in quibus per conditiones impossibiles explicari solet dissensus potius, quam consensus; & idcirco contractus, quibus conditiones impossibiles apponuntur, sunt invalidi: Sicut etiam si iis apponantur conditiones turpes, quæ ad peccatum alligant. Quare solum in favorem matrimonii statuit *Gregor. IX. in cap. laud.*, quod conditiones impossibiles, & turpes, quæ non adversantur substantiæ matrimonii, si adiciantur contractui matrimoniali, habeantur pro non adjectis, nec irritent illum: Præsumit enim Ecclesia tunc haberi absolutum consensum; Quia tamen veritas cedit præsumptioni, si contrahens vere nolit contrahere, non purificata condicione impossibili, vel turpi, procul dubio pariter contractus matrimonialis esset invalidus, etiam in foro ex-

terno, si in tali foro constaret de consensu taliter conditionato.

Hinc sequitur primo, quod si quis dubitet, num conditiones turpes, quæ non sint contra substantiam matrimonii, joco apposuerit, an animo suspendendi consensum? præsumendum, quod solo joco adjecerit; idque, tum in favorem matrimonii, nam ex *cap. fin. de sententia, & re judicata* in dubio semper pro ejus valore judicandum; tum etiam, quia nemo præsumitur velle peccare; peccaret autem, qui conditionem turpem serio apponeret contractui matrimoniali, reddendo illum irritum.

Sequitur secundo, idem dicendum in dubio; An conditiones impossibiles joco, an serio appositæ sint?

Sequitur tertio, quod si quis ita contrahat: *Duco te, si generationem proli evites, vel si pro quæstu ad adulterandum te tradas, vel donec inveniam aliam gratiorem, matrimonium sit nullum*; quia conditiones istæ turpes adjectæ contractui sunt adversus substantiam matrimonii, hoc est, contra tria illa bona matrimonii essentialia, proli, fidei, & Sacramenti: Secus vero si quis ita contrahat: *Duco te, si pejeres, vel si des mihi montem aureum, matrimonium est validum*; quia conditiones istæ ex speciali lege *Gregor. IX.* habentur pro non adjectis, dummodo nolit contrahens expresse in matrimonium consentire, non purificata condicione.

Sequitur quarto, quod alii contractus, puta, donationis, venditionis, &c, invalidi sint, si iis apponatur conditio impossibilis. Ratio est, quia talis conditio, vel cognoscitur esse impossibilis, & sic non habetur verus consensus; vel non cognoscitur esse impossibilis, & sic debet expectari ejus eventus, ut contractus absolute obliget; & quia eventus conditionis impossibilis nunquam erit,

ideo nunquam erit validus, & nunquam absolute obligabit talis contractus.

Sequitur ultimo, quod si in his aliis casibus apponatur conditio turpis (quæ dicitur jure impossibilis, eo quod servari nequeat jure inviolato) verbi gratia, Dono equum, si blasphemus, si hostem occidas, contractus sint pariter invalidi ante purificationem conditionis, ac debeant rescindi, eo quod aliter ad peccatum allicerent. Quamvis purificata conditio juxta communioem opinionem Doctorum apud Lessi. cap. 18. dub. 3. contra Nav. obligent; quia tunc non amplius ad peccatum alliciunt; Quare ne post patratum crimen obligent, & pro tunc sint validi, ideo antecedenter rescindendi sunt, pro quando sunt invalidi.

VI. Rogabis primo; Num matrimonium celebratum sub conditione, si Papa dispensaverit, dicatur esse sub conditione possibili, an vero sub impossibili, ita ut habeatur pro non adjecta?

Respondeo cum distinctione; nam si in eo impedimento nunquam Papa dispensare soleat (ut est impedimentum affinitatis in primo gradu cum iis, qui non sunt Magnates) dicitur esse sub conditione impossibili; Si vero in eo soleat dispensare, dicitur esse sub conditione possibili, & honesta, & in tali casu matrimonium est validum, non pro tunc, quando contrahentes sunt inhabiles ad contrahendum, sed pro quando obtenta est dispensatio; ita ut non requiratur deinde novus consensus, ut diximus.

Rogabis secundo; An matrimonium celebratum sub conditione, quod aliter prius voveat castitatem, vel nunquam petat debitum, vel ingrediatur religionem, dicatur esse sub conditione, quæ sit contra substantiam matrimonii?

Respondeo negative; stat enim obligatio matrimonii, & jus remotum ad petendum debitum cum voto castitatis, & cum iis aliis obligationibus, ut ostendimus, cum de Sponsalibus.

VII. Rogabis tertio; Qualis sit ista conditio apposita matrimonio, si Patri placuerit? & quomodo intelligenda?

Respondeo, certum esse, quod talis conditio non sit turpis, & quod ab ipsis contrahentibus apponi possit in contractu; ita ut matrimonium non sit validum, sed suspensum, donec conditio impleatur. Verum, quomodo beneplacitum hoc Patris intelligendum sit, variant Doctores.

Dico equidem primo, matrimonium sub ea conditione celebratum esse validum, tam si Pater consentiat, quam si conscius matrimonii non dissentiat: Ita communiter cum Sanch. lib. 1. disp. 7. Ratio est, quia juxta communem sensum per illam conditionem non significatur positivus consensus, sed solum non repugnantia Patris: Etenim non solet intendi, quod Pater faveat positive, sed solum, quod non repugnet, nec agre ferat.

Dico secundo cum Con. disp. 29. dub. 2., Nav., Hurt. contra Sanch., & Pont.: Si Pater primo dissentiat, & mox consentiat; per consensum hunc posteriorem impletur conditio, & perficitur matrimonium. Probatur, quia juxta communem sensum, & intentionem contrahentium verba dictæ conditionis non sumuntur in rigore, sed morali modo; ita scilicet, ut si intra tempus aliquod arbitrio prudentis, & attentis circumstantiis assignandum, obtineatur consensus Patris, matrimonium sit validum: ergo si intra istud tempus obtineatur consensus, quamvis post dissentium, conditio est impleta. Confirmatur, quia si contrahatur matrimo-

monium sub conditione, quod Papa dispenset, & Papa prius deneget Procuratori dispensationem, & deinde remelius proposita, & perpenfa, illam concedat, clarum videtur, quod contractus valeat; nisi aliud constet de intentione contrahentium: ergo etiam in casu nostro: Et ratio radicalis est, quia verba illa, si Patri placuerit, vel si Pater consentiat, solent hunc sensum facere, videlicet, si poteris obtinere consensum Patris; qui autem primo patitur repulsam a Patre, adhuc potest intra breve tempus consensum obtinere, si iterum roget; ergo si vere obtineat consensum, quamvis post dissentium, contractus est validus.

Dico tertio consequenter cum iisdem Auctoribus: Si Pater primo consentiat, & deinde intra breve tempus repugnet, matrimonium non est validum. Ratio est eadem, quia scilicet juxta communem intentionem contrahentium extenditur consensus conditionatus usque ad aliquod tempus assignandum arbitrio prudentis viri; etenim sensus, & intentio contrahentium est, ut matrimonium valeat, si intra aliquod tempus Pater acquiescat, & non repugnet: Quare si intra illud tempus repugnet, quamvis post consensum, conditio non est impleta.

Dico ultimo: Quando apponitur dicta conditio in matrimonio, si forte contingat, quod Pater antequam consentiat, vel dissentiat, moriatur, matrimonium est validum. Ita Pal., & Sanch. contra Pont. Ratio est, quia in tali casu habetur, quod contrahentes intendunt, scilicet, quod Pater non repugnet. Confirmatur, quia vel cognoscebant mortem Patris contrahentes, quando contraxerunt, vel non; si cognoscebant, conditio illa, utpote impossibilis habetur pro non adjecta, ut diximus, & sic ma-

trimonium est validum; Si vero Patris mortem ignorabant, etiam validum est matrimonium, quia illi intendunt contrahere, modo id non ægre ferat Pater; quod bene per obitum Patris verificatur.

VIII. Quæritur quarto; An conditio indifferens, vel impertinens, verbi gratia, si saltes, si pluat, suspendat contractum matrimonialem, sicut conditio honesta?

Respondeo affirmative cum Sanch. lib. 5. disp. 18. Ratio est, quia omnis conditio jure non improbata potest apponi matrimonio, ut colligitur a contrario sensu ex cap. *Super eo De conditionibus apposis*; atqui conditio indifferens, & impertinens matrimonio apposta nullo jure reprobatur; nam in cap. *fin. De conditionibus apposis* solum rejiciuntur conditiones impossibiles, & turpes, quæ ad peccatum incitant, & non sunt contra substantiam matrimonii; ergo conditiones indifferentes, & impertinentes apponi possunt matrimonio, ita ut illud suspendant, non secus, ac conditiones honestæ. Concedo tamen non vacare aliqua culpa adjicere conditiones impertinentes contractui tam Sancto matrimonii, quod est Sacramentum.

IX. Quæritur quinto; An conditiones turpes contra substantiam matrimonii, sicut irritant contractum matrimonialem, si illi adjiciantur, ita etiam irritent contractum Sponsalium?

Respondeo cum communi apud Perez disp. 12. sect. 2. affirmative; quia Sponsalia ordinantur ad Matrimonium: ergo sicut conditiones turpes, quæ sunt contra substantiam matrimonii irritant contractum matrimonialem, si illi adjiciantur, ita etiam irritant contractum Sponsalium, si adjiciantur Sponsalibus.

Confirmatur, quia Sponsalia nihil aliud sunt, quam promissio matrimo-

nii;

nii; ergo sicut matrimonium nullum est, si celebretur sub tali conditione turpi, ita nulla est huiusmodi promissio. Quare invalidus est contractus, si dicatur: Promitto tibi matrimonium sub conditione, quod sterilitatem procures, vel ante, vel post illud; aut sub conditione, quod obligeris ad adulterandum, vel promitto matrimonium, quod daret per annum.

X. Queritur ultimo; An conditiones turpes, quæ non sunt contra substantiam matrimonii, & conditiones impossibiles, si apponantur contractui sponsalium, habeantur pariter pro non adjectis; sicuti si apponantur contractui matrimoniali?

Respondeo, etiam cum Sanch. loc. cit. & aliis communiter contra Ledesm., & Perez affirmative; quia scilicet Sponsalia sunt initium quoddam matrimonii, & ideo, quod disponitur a legibus circa matrimonium, cense-

tur dispositum circa sponsalia, ex leg. Oratio ff. de Sponsalibus.

Neque dicas cum Perez, quod dispositio Tridentini irritans matrimonia clandestina non extendatur ad irritanda sponsalia clandestina; ergo neque in casu nostro valet arguere a contractu matrimoniali ad Sponsalium. Nam concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia in primo casu talis dispositio Tridentini non est favorabilis matrimonio; ergo non est extendenda a contractu matrimoniali ad Sponsalium: Contra vero in casu nostro ista legum dispositio, quod conditiones impossibiles, & turpes habeantur pro non adjectis, est favorabilis matrimonio; ergo extendenda est ad Sponsalia; cum semper in favorem matrimonii judicandum sit, ex cap. fin. De sententia, & re iudicata.

Q U Æ S T I O V.

De Impedimentis Matrimonii.

Certum est, jure naturæ dari quædam impedimenta dirimentia matrimonium; ut est error circa personam, Impotentia perpetua ad usum matrimonii, Defectus usus rationis, &c. Nunc tamen examinandum primo; An jure positivo, sive Ecclesiastico, sive sæculari, statui possint alia impedimenta dirimentia? Deinde de impedimentis dirimentibus jure Ecclesiastico hæcenus statutis agendum sigillatim. Demum de impedimentis impedientibus.

Impedimenta autem dirimentia dicuntur, quæ reddunt irritum matrimonium, hoc est, quæ impediunt, ne valide contrahatur; non tamen efficiunt, ut contractus matrimonii validus, si ea superveniant, irritetur; cum hoc repugnet indissolubilitati matrimonii. Huiusmodi impedimenta, præter impedimentum ætatis, duodecim juxta jus antiquum enumerabantur, quibus Tridentinum adjunxit duo alia, videlicet, Clandestinitatem, & Raptum, quæ omnia his versibus continentur.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen.

Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,

Si sis affinis, si forte coire nequibus: